

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Prostituce jako sociálně patologický jev

Bakalářská práce

Prostitution like a social pathological phenomenon

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Josef DUBSKÝ

AUTOR PRÁCE

Denisa POŠTOVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 8. 3. 2022

.....

Denisa POŠTOVÁ

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou prostituce s výrazným akcentem na sexuální vykořisťování v té nejhorší podobě, tedy ve formě obchodování s lidmi. Na začátku práce jsou definovány klíčové pojmy. Dále je zde přiblížena prostituce v historii. Odpovídá na otázku, proč lidé vstupují na trh sexuálních služeb a jaké existují druhy prostituce. Je zde zobrazena oblast legislativy prostituce v ČR a poukázání na prostituční scénu v jiných zemích světa. Z této části se práce prolíná do oblasti obchodu s lidmi, ve které je znázorněn mechanismus obchodu s lidmi. Dále je pozornost zaměřena na dopady a integraci těchto fenoménů. Poslední část je věnována nevládním organizacím a na závěr je v práci uveden rozhovor s odborníkem na obchod s lidmi.

Klíčová slova

Prostituce, obchod s lidmi, vykořisťování, zranitelnost, zločin, nevládní organizace

Annotation

This thesis deals with the issue of prostitution with a strong emphasis on sexual exploitation in the worst form, in the form of human trafficking. At the beginning of the thesis, key terms are defined. Prostitution in history is also described here. It answers the question of why people enter the sex business and what types of prostitution exist. The area of prostitution legislation in the Czech Republic and pointing to the prostitution scene in other countries of the world is shown here. From this part, the thesis tends the field of human trafficking, which also shows the cycle of human trafficking. Furthermore, attention is focused on the impacts and integration of these phenomenon. The last part is devoted to non-governmental organizations and at the end of the work is an interview with an expert on human trafficking.

Key words

Prostitution, human trafficking, exploitation, vulnerability, crime, non-governmental organization

Obsah

Úvod.....	5
1. Vymezení základních pojmů a úvod do problematiky	7
1.1. Prostituce	7
1.2. Obchodování s lidmi	8
1.3. Využívání.....	10
1.4. Sociální patologie.....	11
2. Prostituce	12
2.1. Motivace prostituujících osob	13
2.2. Historie prostituce	16
2.3. Právní úprava prostituce	19
2.4. Druhy prostituce.....	21
2.5. Příklady prostituce v zemích světa	24
2.6. Jak řešit prostituci	28
3. Obchodování s lidmi jako příčina prostituujících osob	30
3.1. Prevence obchodu s lidmi a jak se člověk stává obětí sexuálního využívání	33
3.2. Mechanismus obchodu s lidmi.....	36
4. Následky a sociální dopady prostituujících a obchodovaných osob	39
5. Integrace zpět do běžného života obchodovaných a „dobrovolně“ prostituujících osob	41
6. Organizace	44
6.1. Rozkoš bez rizika	44
6.2. La Strada	45
6.3. A21	46
7. Rozhovor.....	48
Závěr.....	52
Seznam použité literatury	54

Úvod

Prostituce je sociálně patologický jev, který provází lidstvo po celou dobu jeho historie. Tato problematika s sebou přináší mnoho rizik. Může se jednat o „pouhou“ stigmatizaci, zdravotní problémy prostituujících osob či šíření pohlavně přenosných chorob v důsledku prostituce. Mnohdy však tato oblast přechází do mnohem závažnějších sfér. Do prostředí trestných činů. Trestných činů v podobě obchodování s lidmi. Obě sféry, jak prostituce, tak obchodování s lidmi můžeme považovat za dvě rozdílné oblasti. Jen ve zkratce bych zmínila, že v případě klasické prostituce existuje určitá forma dobrovolnosti, ve které si vždy jedinec může zvolit svůj vlastní osud sám. V případě obchodování s lidmi žádná dobrovolnost neexistuje ani v té nejmenší míře. Jedním z dalších rozdílů je skutečnost, že je obchod s lidmi trestným činem, kterého se, na rozdíl od prostituce, dopouští výhradně skupiny organizovaného zločinu. I přes rozdílnost obou jevů mezi nimi existuje určitá spojitost. Prostituce kupříkladu doprovází jednu z forem obchodu s lidmi. Konkrétněji se jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, které je zároveň společně s prostitutí předmětem této bakalářské práce. Je zde tedy patrná souvislost mezi prostitutí a sexuálním zneužíváním ve sféře obchodování s lidmi.

Pro závažnost problému a nízkou informovanost ve společnosti ohledně obchodování s lidmi, jsem se rozhodla pro propojení těchto dvou problematik a v bakalářské práci je tak kromě prostituce kladen podstatný důraz také na obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Cílem práce je tedy přiblížit problematiku prostituce v kontextu s vážným a extrémně rizikovým společenským problémem jako je obchod s lidmi.

Za přidanou nadhodnotu této bakalářské práce považuji skutečnost, že se mi podařilo oslovit člověka z Národní centrály proti organizovanému zločinu, který se dlouhodobě zabývá obchodováním s lidmi v rámci své profese. S respondentem byl veden řízený strukturovaný rozhovor, který podtrhuje a dokresluje deskriptivní část bakalářské práce. Považuji tak za velmi užitečné zařazení stanovisek a názorů člověka, který se ve své praxi tváří v tvář setkává

s fenoménem obchodování s lidmi a se skutečnými oběťmi tohoto společenského jevu.

Pro potřeby této bakalářské práce bylo čerpáno z odborných publikací a článků, vztahujících se k problematice prostituce a obchodu s lidmi. Zároveň byly veškeré citace uváděny a zkontrolovány na základě webu www.citace.com.

1. Vymezení základních pojmů a úvod do problematiky

Pro účely této bakalářské práce je na prvním místě nezbytné uvést a vymežit několik základních pojmů, které souvisejí s problematikou obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Dva nejhlavnější termíny v kontextu s touto bakalářskou prací jsou bezesporu „prostituce“ a „obchodování s lidmi“, které představuje vysokou míru rizika pro společnost. Z důvodu rizikovosti tohoto fenoménu je v práci na obchod s lidmi kladen velmi podstatný důraz. Tyto pojmy jsou spolu v těsné souvislosti. Pro úplnost jsou dále v rámci základních pojmů zařazeny i termíny „vykořisťování“ a „sociální patologie“.

1.1. Prostituce

Prostituci, jakožto hlavní téma mé bakalářské práce, není snadné definovat, poněvadž jedna jednoznačně uznávaná definice tohoto jevu neexistuje. Lze říci, že se jedná o „pohlavní styk s jinými osobami za úplatu“¹. Tato krátká definice byla součástí rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, avšak pro její obecnost je nutno prostituci specifikovat konkrétněji.

Za nejužitečnější považuji definici následující: „Jde o specifický druh podnikání (obchodu), jehož prostředkem je poskytování sexuálních služeb za úplatu. Jedná se o jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Nemusí jít pouze o klasickou soulož, ale o dotýkání se těla jakékoliv části těla jiného, sebeukájení, pokud jsou prováděny za úplatu. Úplata nemusí mít pouze finanční podobu, ale může mít i jinou formu, např. získání určité výhody, poskytnutí protislužby, protekce“²

Za specifický druh podnikání, jak můžeme vidět v předchozí definici, považuje prostituci například i autor Chmelík, který jev, kromě specifikace, že jedná o

¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 518/94., [cit.2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/5104/0/2/rozhodnuti-rt-c-4-to-518-94-kuplirstvi-a-co-je-prostituce>

² CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd, 1994, s. 77. ISBN 80-7178-739-6

poskytování ukájení pohlavního pudu za jakoukoliv formu úplaty, vymezuje, z mého pohledu lehce kontroverzně, také jako stav určité formy oázy svobody. V tomto stavu může muž jednoduše uspokojovat své sexuální potřeby a promiskuitní tendence bez citových a trvalých závazků. Muž splní svoji potřebu, žena za své služby dostane zapláceno a tím obchod končí.

Definic či specifikací prostituce existuje v literatuře nespočet, všechny však spojuje a shodují se na faktu, že se jedná o určitou formu poskytování sexuálních služeb, za kterou je poskytnut finanční případně jiný druh odměny.

1.2. Obchodování s lidmi

V kontextu s prostitucí je neméně důležité zmínit pojem obchodu s lidmi. I přesto, že se v této bakalářské práci bavíme konkrétně o obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, je na místě pro tento fenomén uvést nejprve definici obecnou a celkově přiblížit problematiku obchodování s lidmi, jakožto jednoho z nejrychleji rostoucích forem ilegálního obchodu a zároveň jednoho z nejzávažnějších problémů mezinárodní bezpečnosti.

Jedna z nejdůležitějších definic je součástí Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi, doplňujícího Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, tzv. Palermského protokolu z roku 2000. Přesné znění této definice je:

„Obchodování s lidmi znamená najmutí, přepravu, předání, přechovávání nebo přijetí osob za účelem vykořisťování, a to prostřednictvím pohrůžky násilím nebo použití násilí či jiných forem donucení, prostřednictvím únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu zvláštní zranitelnosti nebo prostřednictvím poskytnutí nebo přijetí plateb či výhod s cílem získat souhlas osoby mající kontrolu nad jinou osobou. Vykořisťování zahrnuje přinejmenším zneužívání prostituce jiných, jiné formy sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo

služby, otroctví nebo podobné praktiky jako je otroctví, nevolnictví nebo odnětí orgánů.“³

Obchodování s lidmi nebo též někdy nazývané novodobé otroctví je tak extrémním porušováním lidských práv a svobod a lidské důstojnosti. V České republice, stejně tak jako v jiných zemích světa, se řadí mezi trestné činy a je považováno za jednu z forem organizovaného zločinu.

Je známo několik forem obchodování s lidmi. Kromě obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a celkově za účelem práce v sexuálním průmyslu včetně prostituce, čemuž se následně budu věnovat podrobněji, existuje dále obchodování s lidmi například za účelem nucené práce. U této formy vykořisťování získávají obchodníci osoby například pod příslibem dobře placené práce. Následně jsou obchodovaní jedinci nuceni pracovat v nehumánních podmínkách, kdy musejí často snášet i fyzické násilí a téměř veškerou či celou svou výplatu odevzdávají vykořisťovateli.

Další formou je také domácí práce. Tato forma se může současně prolínat i se sexuálním vykořisťováním, kdy se izolovaná osoba, mimo velmi špatné až otrocké podmínky při vykonávání domácí práce, stane i sexuální obětí.

Stejně tak jako domácí práce se i obchodování s lidmi za účelem sňatku často prolíná s jinými formami. Zde se jedná jak o sexuální vykořisťování, tak o nucenou práci.

Jako další formu, proč jsou lidé obchodováni, bych zmínila odejímání orgánů. V tomto případě se však jedná čistě o obchod s lidmi, ne o následný obchod s orgány.

Mezi formy obchodu s lidmi patří určitě i problematika tzv. „dětských vojáků“. Tento fenomén je společný především pro země Afriky a častokrát i Latinské Ameriky. Hlavně v Africe jsou v praxi z vesnic unášeny děti, které jsou následně únosci vojensky vycvičeny a bojují v kmenových a etnických konfliktech nebo v teroristických skupinách působících na africkém kontinentě.

³ *Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi doplňující Úmluvu o mezinárodním organizovaném zločinu*, článek 3., písm. a). In: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2015-18> [online]. [cit.2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2015-18>

Další skupinu tvoří lidé, kteří jsou obchodováni proto, aby obstarávali finanční prostředky prostřednictvím žebroty. Zde si vykořisťovatelé vybírají hlavně ty, kteří budou u lidí vzbuzovat lítost, a tudíž budou získávat více peněz. Jedná se tedy hlavně o postižené, děti nebo staré lidi.⁴

1.3. Vykořisťování

Podle sociální encyklopedie se dá vykořisťování definovat jako využívání činnosti dané osoby či skupiny osob jinou skupinou nebo osobou za účelem vlastní výhody bez odpovídající odměny nebo bez odměny žádné.⁵ Také lze vykořisťování obecně označit jako jakékoliv chování pachatele, kterým kořistí z činnosti jiného jedince. Jedná se tedy o dosahování neoprávněného majetkového prospěchu.⁶

Paní Vaničková ve svých publikacích uvádí, že se vykořisťováním rozumí využívání jiných osob k prostituci nebo jiným formám sexuálního zneužívání, nucené práci ale může se jednat také o služby, otroctví nebo o praktiky, které se otroctví podobají. Dále se sem řadí útisk či odjímání orgánů.⁷

Pro potřeby této bakalářské práce je nejdůležitější chápat pojem vykořisťování v souvislosti s prostitucí a sexuálním zneužíváním, které je také důsledkem obchodování s lidmi.

⁴ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 5., 6. [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

⁵ PETRUSEK, Miroslav. *Vykořisťování*. In: encyklopedie.soc.cas.cz [online]. [cit. 2021-08-01] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vyko%C5%99is%C5%A5ov%C3%A1n%C3%AD>

⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s.12. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.

⁷ VANÍČKOVÁ, Eva. a kol. 2005. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování: [manuál pro lékaře]*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí. s. 7. ISBN 80-239-4793-1.

1.4. Sociální patologie

Sociální patologií bychom mohli charakterizovat označení obecně nežádoucích společenských jevů nebo také jevů, které jsou nezdravé či abnormální. Ze společenského hlediska jsou vnímány jako nepřijatelné, nežádoucí nebo nechtěné, protože porušují sociální, morální nebo dokonce právní normy. Těchto jevů může být celá řada. Jedná se například o kriminalitu, organizovaný zločin, závislostní chování, ale také delikvenci.

Rozborem a analýzou příčin a faktorů vedoucích ke vzniku jednotlivých sociálně patologických jevů se zabývají konkrétní vědní disciplíny. Mezi ně patří v první řadě sociologie, jejímž jedním z odvětví byla původně přímo sociální patologie, dále se zde řadí nepochybně psychologie, medicína, speciální pedagogika a další. Úkolem vědních odvětví je také stanovení a aplikace preventivních a korektivních postupů za účelem eliminace sociálně patologických jevů.

V kontextu se sociální patologií se velmi často objevuje pojem sociální deviace, který bychom však určitě neměli se sociální patologií zaměňovat, protože se jedná o termín zcela odlišný. Rozdíl těchto pojmů spočívá v tom, že jevy označované za deviantní, nemusí být vždy patologické.⁸

⁸ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 15-17. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

2. Prostituce

Prostituce je závažným sociálním jevem, spadající pod oblast sociální patologie, kam se řadí všechny společensky nežádoucí jevy. Tento jev porušuje normy sexuálního chování a vyznačuje se určitými charakteristickými znaky. Bezpochyby mezi ně patří pohlavní styk či jiné pohlavní úkony za úplatu, protislužbu nebo zisk určitých výhod. Dalšími významnými znaky je neexistence hlubokého citového vztahu mezi partnery a časté střídání partnerů.

Fenomén prostituce je častým objektem výzkumu mnoha vědních oborů, mezi které patří například sexuologie, psychologie, sociologie, sociální antropologie a vzhledem k tomu, že často souvisí s výskytem trestných činů, je také předmětem kriminologie.⁹

Prostituce jako taková existuje ve společnosti již od pradávna a přímo či nepřímo se s ní setkáváme v našich každodenních životech velmi často. Když opomineme prostituující osoby vyskytující se přímo na ulicích nebo ty, které vidáme samotné postávat u frekventovaných dopravních toků, můžeme se nepřímo setkávat s prostitucí prostřednictvím různých inzerátů nabízející sexuální služby. Další nepřímou konfrontací s tímto jevem pro nás mohou být i, ve společnosti velmi diskutované, dopady prostituce, jako je například šíření pohlavně přenosných chorob a zvyšování rizika nákazy kupříkladu v souvislosti s HIV.

Málokteré společenské téma je spojené v tak velké míře se stigmatizací, jako právě prostituce. I v hovorové mluvě se pojmy v kontextu s prostitucí vyznačují svou hanlivostí. Již v dřívějších dobách byly často prostituující osoby na okraji společnosti, a především kvůli velmi rozšířenému křesťanství byla tato forma obživy nemyslitelná. I přesto, že prostituce v samozřejmém kontextu s existenčními problémy a jim podobnými jevy neplatila vždy a ve všech kulturách, je v nás spojování prostitutek s okrajem společnosti, existenční

⁹ URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 131. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.

potřebou obživy a chudobou zakořeněno dodnes a stigmatizace je tak velmi patrná.

Z obecného hlediska zde narážíme na velmi závažný problém, kdy prostitucí, jako častým jevem ve společnosti, pohrdáme a distancujeme se od něho. V mnoha případech je prostituce dokonce až tabuizovaným tématem. Vzhledem k tomu, že před touto problematikou jako společnost zavíráme oči, přehlízíme i situace, kdy se takzvaná dobrovolná prostituce mění na zcela nedobrovolnou, překračující veškeré meze lidské svobody a která se stává trestným činem. Prostituce tak může být i účelem vykořisťování a obchodování s lidmi.

2.1. Motivace prostituujících osob

Abychom si prostituci důkladněji přiblížili, více pochopili a odpověděli na otázku, proč tento jev jako takový vůbec kdy existoval, existuje a jednoznačně existovat bude, je nezbytné jít k prvotnímu „stavebnímu kamení“, kterým je motivace prostituujících osob k vykonávání této činnosti.

Hlavní motiv prostituujících osob je bezesporu ekonomický faktor. Pro část osob je prostituce následným řešením své minulosti, kdy se vypořádávají s různými problémy a zadlužením. Majoritní částí jsou osoby nacházející se ve velkých existenčních problémech a prostituce jim nabízí mnohdy jediné možné řešení, jenž jim aktuálně umožňuje přežít. Další skupina prostituujících se zaměřuje na svou budoucnost a materiální zajištění. Zajímavý je výsledek, kdy se podle výzkumu mezi klientkami R-R (občanské sdružení Rozkoš bez rizika) prostřednictvím prostituce zajistilo 20 % z nich.¹⁰

Kromě osob, které jsou k prostituci donuceny vnějšími okolnostmi, jsou na druhé straně i ti, kteří se k prostituci uchylují z důvodu jednoduše obstaraného často nemalého obnosu finančních prostředků. Zde se střetáváme s dělením motivů vedoucích k prostituci. Autoři publikací rozdělují motivy různě, a to například na

¹⁰ ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ. *Ze sexybyznysu na trh práce?: přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*. [Brno]: Rozkoš bez rizika, 2013, s. 75. [online]. ISBN isbn978-80-260-4963-0. [cit. 2021-10-19].

základě hlavních sfér, kterými je jedinec ovlivňován v každodenním životě. Jedná se právě o již zmíněnou motivaci vnějším tlakem, motivaci vlastní potřebou a racionální rozvahou.

Pro motivaci vnějším tlakem jsou zásadní okolnosti, které vedly k myšlence, že by se prostituce mohla stát pro danou osobu zdrojem obživy, a samotné okolí. Patří sem samozřejmě chudoba, násilí, ponižování, nedostatek pracovních příležitostí nebo také rodinné zázemí, ve kterém jedinec vyrůstal. Naopak u motivace vlastní potřebou může být jistá souvislost s promiskuitním chováním a vedle finančního faktoru zde hraje zásadní roli i fakt, že má sexuální pracovnice či pracovník kladný vztah k této práci, která je pro ni/něj současně zábavou a „koníčkem“. Motivace racionální rozvahou nastává ve chvíli, kdy jedinec zváží svou aktuální životní situaci, benefity, které mu tato profese přináší oproti jiným „běžným“ zaměstnáním a kdy je ochoten přijmout tuto práci za svůj zdroj obživy se vším, co prostituce obnáší.¹¹ Za výhody zde může být považována, kromě velkého finančního obnosu za relativně krátkou dobu, také práce v nočních hodinách nebo možnost pracovat jen některé dny v týdnu, či oddělení práce od osobního života. Jedinec zde vidí vysokou míru svobody a nezávislosti v porovnání s jinými zaměstnáními.¹²

V návaznosti na motivy vedoucí k poskytování sexuálních služeb existuje mnoho rizikových skupin osob, které jsou k prostituci výrazně náchylnější. Jako první bych zmínila matky samoživitelky. Situace, kdy zůstane matka sama s často i několika dětmi, které musí uživit, je velmi náročná. V mnoha případech vede právě k uchýlení se k nejjednodušší možnosti zajištění velkého obnosu finančních prostředků na živobytí. I v tomto případě bych však připomněla, že ač se může jednat o situace na hraně života a smrti, kdy je žena tlačena jednat, pro ni za normálních situací, nepřijatelně, jde stále o prostituci dobrovolnou.

¹¹ HORÁČKOVÁ, Leona. *Problematika prostituce z pohledu sociální práce* [online]. Hradec Králové, 2018 [cit. 2021-10-25]. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce: JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kk4g10/27075516>

¹² BERANOVÁ, Lenka. *Sociopsychologické faktory ovlivňující prostituční chování, její zátěž, problémy a východiska* [online]. Brno, 2011 [cit. 2021-10-25]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PhDr. Antonín Olejníček. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16826/beranov%C3%A1_2011_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Další skupinou, kterou můžeme označit jako náchylnou k volbě cesty obživy pomocí prostituce jsou studentky. Jedním z rizikových faktorů u této skupiny osob může být také fakt, že jsou mladší dívky snadněji ovlivnitelně a tudíž náchylnější. V průběhu studentských let je však všeobecně známo, že člověk nemá dostatek času na práci, což mnohdy vede k velkému nedostatku peněz. Zvláště, když studentka studuje v jiném městě, kde si musí zajistit bydlení a v případě, že se jí nedostává finanční podpory ze strany rodičů, stojí mnohdy před zásadní otázkou, jak tuto situaci řešit a co bude dál. Pokud studentka vyloučí možnost ukončení studia, hledá další možnosti a mnohdy se vydá tou nejjednodušší cestou, zajišťující velký finanční obnos. Pro některé studentky se může jednat jen o dočasné řešení současné finanční situace, kdy si po dokončení studia najdou standardní zaměstnání. V zcela odlišném případě se však může stát, že si studentka, jakožto pracovnice sexuálních služeb, zvykne na určitý životní standard a cestou běžného zaměstnání se tak už nikdy nevydá. Na tuto situaci bezesporu navazuje konzumní způsob života, jenž je dalším rizikovým faktorem. Lidé toužící po luxusu si volí jakýkoliv způsob výdělků, aby dosáhly požadovaného materiálního bohatství. Vzhledem k tomu, že se opět jedná o způsob volby, vyplývá z této situace, že jedinec upřednostňuje luxus a materiální hodnoty před těmi morálními.

Rizikových skupin osob a rizikových faktorů je několik. Na závěr této kapitoly bych zmínila, že se také může jednat například o dlouhodobě nezaměstnané osoby či jedince s nízkou mentální úrovní, kteří postrádají dostatečný přehled o fungování reálného světa. Problematickým okruhem osob jsou také ti, kteří trpí určitými formami závislostí a prostituce jim představuje řešení pro obstarávání kupříkladu drog. Jako poslední skupinu rizikových osob, které jsou náchylnější k uchýlení se k prostituci, uvedu mladistvé po odchodu z ústavní péče. Zde je velkým problémem, že se jedná o osoby bez rodinného zázemí, jenž byly vychovávány v uměle vytvořené "simulaci rodiny". Opět se jedná o jedince bez dostatečné znalosti o fungování společnosti s mnohdy velmi zkreslenými představami. Prostituce je pro ně nejjednodušší cestou a mnohdy v ní nespatřují nic špatného.

2.2. Historie prostituce

Na úplný úvod do historie prostituce považuji za důležité objasnění samotného původu slova „Prostituce“. Tento pojem pochází z latiny, konkrétně z latinského slovesa prostituere, jehož význam je nabízet se nebo také veřejně se vystavovat.¹³

V mnoha zdrojích je uvedeno, že je prostituce stará jako lidstvo samo a že se jedná o nejstarší řemeslo světa. Existují však i jiné názory a například Vaníčková se proti tomuto ve své knize „Dětská prostituce“ vymezuje. Tvrdí, že se jedná pouze úsloví vzniklé z nepřesné definice prostituce a promiskuity, jenž nerespektuje sociální uspořádání rodiny a společnosti.

Co se týče samotné historie, je pro ni nepochybně jedním z nejzásadnějších období starého Řecka, kdy byla prostituce považována za posvátnou a byla spojována s řeckými bohy. Prostituce měla své zosobnění v podobě bohyně Afrodité. V této době nalézáme mnoho významných momentů, zapisujících se do historie prostituce. Kupříkladu můžeme uvést založení prvního státního veřejného domu. Tento dům byl založen velmi moudrým athénským státníkem Solonem pro ochranu řeckých žen a dívek. 530 let před naším letopočtem existuje první zmínka o legální prostituci. Již zmiňovaný Solon se dále zasloužil o zákonnou úpravu prostituce. V Řecku však v oblasti prostituce nestrádalo ani vzdělávání a začaly vznikat školy, které zasvěcovaly do tohoto řemesla a vyučovaly umění prostituce.

Řecko se dále vyznačovalo vytvořením systému, jež rozděloval prostituci a přesněji tedy prostituující osoby do tří kategorií. Jednalo se o kategorie, které se navzájem odlišovaly podle standartu poskytovaných služeb, a hlavně podle společenského postavení prostituujících.¹⁴

¹³ URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 131. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.

¹⁴ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007, s. 12-15. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.

Prostituce po celou dobu provázela vývoj společnosti. Postupně začalo být více a více běžné, že žena obchodovala se svým tělem a zároveň se stávala zbožím. Na tuto skutečnost však bylo například v období středověku nahlíženo o mnoho jinak, než jak ji vnímáme dnes. Zpočátku byl sice pohled na prostituci ve středověku velmi negativní, což zapříčiňovala církev vyzývající k cudnosti, ale nakonec se církev musela s prostitucí smířit a i tzv. „ženské domovy“ byly považovány za běžnou součást středověkého života a nemanželský život v nich nebyl považován za nic nemravného. I přes to však bylo na prostituci pohlíženo dvojím způsobem a středověká prostitutka byla jak oficiální osobností, tak společenským vyvrhelem. Existoval zde ale i státem uznaný cech utvářený prostitutkami. V tomto případě se jednalo o řemeslo zatížené daněmi, které bylo zároveň chráněno. Cech mohl legálně provozovat své řemeslo ve vlastních cechovních domech. Prostitutky zde sloužily především vojákům a duchovním, kteří nesměli uzavírat manželství.

V českých zemích byl ve středověku velmi patrný vliv církve a nemravnost byla přísně trestaná. V průběhu 17. – 19. století sice nebyla trpěna pouliční prostituce, ale tajná prostituce byla ve výrazném rozkvětu.

Počet prostituujících osob se nesnižoval ani za dob vlády Marie Terezie, kdy byl boj proti prostituci velice razantní. Marie Terezie založila mravnostní komisi a ženy byly vedeny k počestnosti velmi přísnými tresty. Ženy a dívky, které se provinily, byly dávány do řetězů, byly jim ustříhovány vlasy nebo musely zametat ulice. Tresty se však vztahovaly i na muže využívající služeb prostitutek. V případě, kdy byl s onou prostituující ženou dopaden svobodný muž, byl nucen si ji okamžitě vzít. Jednalo-li se o ženatého muže, hrozilo mu obžalování z cizoložství.

I přes to, že byla po většinu historie prostituce tolerována a policií trpěna (pouze evidované prostitutky), došlo v roce 1885 k legislativnímu zlomu, kdy byla prostituce přímo zákonem č. 289 povolena s výjimkou omezení, danými policejními nařízeními.¹⁵

¹⁵ HULINSKÝ, Petr. *Historie řešení otázky prostituce se specifikací na hlavní město Prahu*. Praha: Police history, 2009, s. 17-32. ISBN 978-80-86477-51-0.

V době světových válek byly nevěstince na ústupu a prostitutky byly často využívány jako informátorky, nasazené vojáky a důstojníky. V roce 1922 byl následně přijat zákon o prostituci, který pojednával o zrušení nevěstinců. Tento krok měl však za následek mnohonásobný nárůst prostitutek v ulicích, které neplatily daně. Dalším nežádoucím důsledkem bylo zvýšení počtu nemocných, kteří byli nakaženi pohlavními chorobami. Jediný stát, který se s prostitucí vypořádal velice rychle bylo nacistické Německo. „Řešení“ prostituce bylo velmi brutální, protože zde byly prostitutky i kuplíři posíláni do koncentračních táborů.

Po válce se prostituce přesunula do bytů a apartmánů za pomoci telefonních linek. Stala se tak velmi obtížně regulovatelnou s minimální možností dohledu a byla mnohem více nebezpečná.¹⁶

Takzvané call-girls byly skutečným poválečným fenoménem, kontaktním prostředkem byl telefon a tato skupina pojala největší část z celkové prostituce. V dnešní době se tento fenomén přesunul do prostoru internetu. Kromě call-girls, v druhé polovině 20. století, samozřejmě prostitutky pracovaly i ve veřejných domech, ovšem zde mluvíme zhruba o každé desáté prostitutce. Mimo tyto dvě skupiny se část prostituujících nacházela v zábavných podnicích.

V kontextu se zaměřením této bakalářské práce je důležité zmínit poslední roky minulého tisíciletí, kdy se rozmáhala migrace prostitutek. Tato skutečnost byla současně doprovázena násilím, prostřednictvím kterého přecházela prostituce do jisté formy obchodu s lidmi. 20. století se tak zapsalo do historie jako století rozrůstajícího se obchodu se ženami pro sexuální průmysl.¹⁷

¹⁶ STÁRKOVÁ, Katka. *Prostituce a její řešení*. In: zena-in.cz [online]. 2006 [cit. 2021-12-26]. Dostupné z: <https://zena-in.cz/clanek/prostituce-a-jeji-reseni>

¹⁷ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007, s. 22-23. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.

2.3. Právní úprava prostituce

Pro legislativní ukotvení prostituce jsou velmi zásadní legislativní přístupy, kterými jednotlivé státy k problematice přistupují. Existují určité modely legislativních přístupů, které můžeme rozdělit do tří skupin. Jedná se o reglementaci, abolicí a represi. V případě represe je prostituce stavěna úplně mimo zákon a jsou sankcionovány všechny její projevy, zejména ty trestně právní. I přesto, že se s tímto přístupem můžeme stále ještě ve světě setkat, jedná se o přístup, který je nereálný. Podle represe je prostituce kriminalizována, ale problém se většinou přesouvá do ilegality, a tak tento jev není vyřešen. Již v historii se ani těmi nejpřísnějšími tresty nikdy nepodařilo prostituci vymýtit, a tak není kompletní zákaz určitě tím pravým řešením.

V případě reglementace je pro prostituci vymezen zákonný rámec, ve kterém je prostituce provozována legálně. Zároveň je však prostituce podřízena státnímu dozoru a vzniká transparentnější prostředí, omezující aktivity spojené s organizovaným zločinem v této sféře.

Posledním z legislativních přístupů je přístup aboliční. Cílem státních institucí v rámci tohoto přístupu je zaměřování se na průvodní jevy prostituce, mezi něž patří například šíření pohlavních nemocí, kuplířství, sexuální vykořisťování či obchod s lidmi. Prostituce sama o sobě tedy není ani trestná ani povolená a tento problém zůstává neřešen. Do této kategorie můžeme v současnosti zařadit i Českou republiku.¹⁸

V České republice se již od 90. let diskutuje o tom, jak z právního pohledu prostituci upravit. Za snahu o právní úpravu oblasti prostituce se zasadilo především Ministerstvo vnitra ČR, které zpracovalo věcný záměr zákona o regulaci prostituce. Tomuto kroku však předcházely dva, již schválené materiály. Prvním z nich byl „Rozbor problému související s prostitucí a vymezení podmínek jejich systémového řešení“, který byl schválen vládou 14. 4. 1999 a druhým dokumentem byl „Návrh opatření k řešení problému souvisejících

¹⁸ URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 136. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.

s prostitucí“, schválený dne 15. 11. 2000. následně byl dne 28. dubna 2004 vládou schválen i samotný věcný záměr. O rok později byl I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra vládě předložen návrh zákona o regulaci prostituce. Tento návrh zákona, který by upravoval podmínky provozování prostituce a na jehož základě by bylo prostituujícím osobám udělováno oprávnění k provozování prostituce se střetl s určitými skutečnostmi. Problém totiž spočívá v tom, že je věcný záměr v rozporu s Úmluvou o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob z roku 1951, kterou je Česká republika vázána. Ani následný návrh o vypovězení této úmluvy nebyl schválen, a tak není přímo oblast prostituce právem regulována.¹⁹

Jak již bylo zmíněno, prostituce není v současné době ani zakázána ani povolena a právní předpis, který by prostituci souhrnně upravoval stále neexistuje. V případě, kdy se nejedná o doprovodné jevy prostituce, jako je například obchod s lidmi, kuplířství apod., nemohou být osoby poskytující placené sexuální služby trestně postiženy. Prostituující osoby se tak nacházejí v pomyslném prostoru, kdy nemají žádné povinnosti, jako je tomu kupříkladu u reglementace, ale zároveň nemají ani žádná práva a ani velmi důležitou pracovněprávní ochranu. Co se týče právních úprav prostituce, stále platí část zákona č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí, ve znění zákona č. 158/1949 Sb. a zákona č. 88/1950 Sb., a to kromě jiného „zákaz zřizování a udržování nevěstinců“. Na prostituci velmi těsně navazující problém kuplířství je samostatně upraven v § 189 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.²⁰

Ačkoliv česká právní úprava veřejné nabízení sexuálních služeb nezakazuje, je problematika alespoň částečně řešena v § 10 zákona č. 128/2000, o obcích. V souladu s tímto právním předpisem jsou obce oprávněny stanovit, že určité činnosti narušující veřejný pořádek nebo dobré mravy v obci lze vykonávat pouze na jasně vymezeném místě a v čase určeném obecně závaznou vyhláškou nebo zakázat určité činnosti na některých veřejných, jednoznačně určitelných prostranstvích. Všechny aktivity spojené s prostitucí se samozřejmě

¹⁹ *Prostituce – Prostituční scéna*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/docDetail.aspx?docid=10108&docType=ART>

²⁰ ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ. *Ze sexybyznysu na trh práce?: přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*. [Brno]: Rozkoš bez rizika, [2013, s. 48-50]. [online] ISBN isbn978-80-260-4963-0. [cit. 2022-01-03].

za narušení veřejného pořádku dají považovat. Prostitující osoby se tak ve správně-právní rovině mohou dopustit přestupku v případě nabízení sexuálních služeb na veřejnosti, kde je to zakázáno obecní vyhláškou. V takovém případě hovoříme o pokutě ve výši až do 30 000 Kč.²¹

V této problematice se velmi nabízí otázka, zda by měla být prostituce legalizována. Záleží, jak by v praxi vypadala konkrétní úprava, protože zde narážíme na jistý problém. Pokud by se prostituce stala běžnou živností, jako mnoho jiných profesí, pro prostitující by to znamenalo nutnost vystoupení z anonymity, aby mohli získat živnostenské oprávnění. Proto si myslím, že by zůstávala i nadále naprostá většina pracovníků a pracovníc v „anonymní zóně“. Na druhou stranu by prostituce možná nebyla v tak velké míře terčem stigmatizace, z důvodu oficiálního uznání za běžné řemeslo. Toto jsou však pouhé domněnky a dokud nebude prostituce skutečně legalizována, můžeme jen stěží tento jev, jakkoliv hodnotit.

2.4. Druhy prostituce

Prostituci můžeme dělit z hlediska různých aspektů. Jako první uvedu rozdělení podle toho, kdo samotnou prostituci vykonává. Nejčastěji se samozřejmě setkáváme s prostitucí heterosexuální a konkrétněji s prostitucí ženskou, které patří významná část této bakalářské práce a budu se jí věnovat také později. Kromě prostituce ženské není ani nic neobvyklého mužská či homosexuální prostituce, která se však od té ženské v mnoha faktorech liší. Zvláštní formou prostituce je pak prostituce transsexuální, která není příliš rozšířená a častá.

Velmi zásadní je fakt, že homosexuální prostituci provozují převážně chlapci nebo mladí muži, kteří nebývají homosexuálně orientovaní. Neřadí se mezi gaye, často mají heterosexuální vztahy nebo se označují za bisexuální. Věk prostitutů se nejčastěji pohybuje v rozhraní 17 až 20 let. V drtivé většině jsou homosexuální prostitutí závislí na alkoholu, drogách, gamblingu, nemají bydlení

²¹ *Prostituce a obecně závazné vyhlášky obcí*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-a-obecne-zavazne-vyhlascky-obci.aspx>

nebo mají z dětství zkušenost s pohlavním zneužitím. Také se jedná o nejrizikovější skupinu v souvislosti s onemocněním a přenosem HIV/AIDS. Co se týče lokalizace je homosexuální prostituce nejrozšířenější v zemích tzv. sexuální turistiky a dále se koncentruje ve velkých městech. U nás je takovým příkladem například Praha.²²

Do skupiny mužské prostituce také samozřejmě patří muži, nabízející sexuální služby za úplatu ženám. Jsou to tzv. gigolové, avšak v porovnání s homosexuální prostitucí se jedná o mnohonásobně méně početně zastoupenou skupinu.

Další z forem v oblasti prostituce je prostituce dětská, která je bezesporu nejzávažnější formou. Pro dětskou prostituci byla roku 1996, na Stockholmském světovém kongresu, přijata definice, která dětskou prostituci vymezuje jako: „Použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.“ Na tomto kongresu byly zároveň identifikovány tři formy komerčního sexuálního zneužívání dětí. Jedná se o dětskou prostituci jako takovou, dále dětská pornografie a také obchod s dětmi. U této formy prostituce je mnohem náročnější její odhalení. Důvodem je fakt, že se jedná o trestnou činnost a pachatelé to dobře vědí, proto je dětská prostituce zakrývána. V oblasti dětské prostituce se samozřejmě vyskytují jak dívky, tak chlapci. Rozdíl mezi oběma pohlavími je takový, že prostituující dívky jsou častěji vidět na ulicích, a naopak chlapci začlenění do prostituce jsou využíváni pro pornografický průmysl a homosexuální prostituci, která je mnohem diskrétnější. Příčin dětské prostituce je celá řada od nízké úrovně vzdělání, zkušenosti se sexuálním zneužitím, chudoby přes chamtivost, nefungující rodiny, domácí násilí až po organizovaný zločin a obchod s drogami. Právě rostoucí míra závislosti na drogách je zde, podobně jako u prostituce dospělých, stěžejní. Drogy pomáhají odstranit zábrany, a tak pro mnohé přestává být prostituce problémem či morální překážkou. Zároveň drogy, a hlavně závislost na nich udržuje danou osobu v oblasti komerčního sexu. Děti jsou pro prostituci

²² *Homosexuální prostituce*. In: 004.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <http://www.004.cz/homosexualni-prostitute>

využívány hlavně pro svoji zranitelnost. Velmi časté jsou situace, kdy je dítě zneužíváno svým příbuzným, který ho zároveň může nutit k prostituci. Tato prostituce spadá do kategorie prostituce dětí přinucením osoby blízké.²³

Nejběžnější dělení prostituce je podle místa výkonu sexuálních služeb. Podle tohoto způsobu dělení známe pět kategorií.

První z nich je prostituce privátní. Prostituuující osoby, které se řadí do této skupiny mají vlastní, relativně stálou klientelu, které není tak početná. Jedná se o prostituuující tzv. „na úrovni“, kteří se pohybují ve vyšších společenských vrstvách, kde je luxus samozřejmostí. Je velmi časté, že sexuální pracovníci klienta reprezentují i na veřejnosti a společenských akcích.

Další kategorií je prostituce hotelová. Zde se v porovnání s privátní prostitucí nejedná o příliš stálou klientelu a společenská úroveň se odvíjí od úrovně hotelu, kde je prostituce provozována. Věk hotelových prostitutek se pohybuje okolo 20-ti let a výše.

Třetí kategorií je prostituce bytová, která je velmi široká a může do ní spadat například dětská prostituce. Bytová prostituce je často prováděna za přítomnosti třetí osoby. Poskytovateli jsou často studenti či studentky, kteří si potřebují například přivydělat na drahé bydlení. V této kategorii jsou také realizovány nabídky sexuálních služeb prostřednictvím internetu. Přehled o bytové prostituci není možné evidovat a nese s sebou mnohá kriminální i sociální rizika.

Výrazně rozšířená je i prostituce, která je vykonávána v různých barech a erotických či „masážních“ salonech. Často tyto služby vykonávají cizinky, které se staly obětmi obchodování s lidmi.²⁴

Do poslední kategorie se řadí prostituce pouliční a též silniční. Tento druh prostituce je nejproblémovější a nacházíme se zde v nejnižší společenské vrstvě. Prostituuujícími jsou nejčastěji mladé ženy (i mladší 15 let) bez vzdělání, mentálně zaostalé či ženy na útěku. Tyto ženy jsou častým terčem mravnostní a násilné kriminality a také obchodu s lidmi. Nejčastěji se jedná o Romky,

²³ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007, s. 25, 26, 45, 48, 67. Pseudonym (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.

²⁴ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007, s. 50-51. Pseudonym (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.

Ukrajinky, Rusky, Rumunky a Bulharky. Charakteristickými znaky pro tuto kategorii je anonymní, rychlý, nejlacinější, ale také nejrizikovější sex, při kterém jsou prostitutky nejohroženější z hlediska šíření pohlavních nemocí, ale i různých forem násilí. Téměř vždy jsou tyto prostitutky pod přísným dozorem kuplířů.²⁵

Poslední rozdělení prostituce, které zmíním, je prostituce dobrovolná a nedobrovolná. Za dobrovolnou prostituci považuji prostituci takovou, do které vstupuje prostituující osoba z vlastního rozhodnutí. I v situaci, kdy se osoba nachází ve velmi tíživé životní situaci, existuje možnost volby. Naopak prostituce nedobrovolná neboli nucená je formou sexuálního vykořisťování a obchodu s lidmi, kde žádná možnost volby neexistuje.

2.5. Příklady prostituce v zemích světa

Pro komplexnější pohled na problematiku prostituce je dobré, poohlédnout se mimo Českou republiku i na země světa, kde se situace v této oblasti může s ohledem na kulturu dané země v různých ohledech lišit.

Pokud se podíváme do světa, je z hlediska prostituce jednou z nejvýznamnějších zemí nepochybně Thajsko, jakožto centrum takzvaného sexuálního turismu. V této zemi má stejně tak jako v celé Asii prostituce tisíciletou kulturu a tradice, které jsou zakořeněny již ve starověké Indii a Číně. Paradoxem je, že i přes skutečnost, jak moc je Thajsko proslulé všemožnými sexuálními požitky, je v této zemi prostituce oficiálně zakázána. Realita je však taková, že je zde prostituce přehlížena a tolerována. Hlavními charakteristikami Thajska v této oblasti je například fakt, že je zde prostituce velmi levná. Nejčastější je zde prostituce pouliční a Thajky jsou vychovávány k tomu, aby se k zákazníkovi chovaly vždy

²⁵ URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 134. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.

uctivě. Není nic neobvyklého, že si turista objedná jednu ženu, která mu dělá společnost po dobu celého jeho pobytu.²⁶

Prostituce se rozvíjí především v zemích, kde je špatná ekonomická situace. Mezi takové země můžeme zařadit například také Ukrajinu, kde je prostituce stejně tak jako v Thajsku nelegální. K rozvoji prostituce na Ukrajině přispělo i zavedení bezvízového vstupu do země. Následně sem za tímto účelem začali jezdit muži ze zemí Evropské unie.

Mezi další významné země sexuální turistiky patří nepochybně Kuba. Pro tamní ženy se stává prostituce jedinou možností, aby se dostaly k lepšímu oblečení či kosmetice. Stejně jako Kuba v této oblasti nezaostává ani Brazílie nebo Filipíny, které se drží na předních místech sexuální turistiky.²⁷

Ve světě se přístupy k prostituci liší a každý stát si tuto kontroverzní oblast řeší po svém. Například v Norsku, stejně tak jako kupříkladu ve Švédsku, je k prostituci přistupováno velmi striktně. Za účelem omezení prostituce a boje proti obchodování s lidmi přijalo Norsko zákon, který postihuje oblast prostituce, ovšem pouze na straně poptávky. Tím pádem se samozřejmě zastavuje i kuplířství a provoz nevěstinců. Zákazníci, kteří by si tedy kupovali sexuální služby a zároveň by byli přistiženi, jsou následně sankcionováni a hrozí jim i vězení. Oproti zemím, kde je postihována poptávka i nabídka, jako například v zemích bývalé Jugoslávie, se zdá, že norský přístup působí mnohem více na oblast prevence. V zemích, kde jsou postihovány obě strany, v praxi stejně většinou padá tíha trestu na stranu poskytovatelů sexuálních služeb. V případech zemích se stejným přístupem, jako je ten norský, existuje velká míra stigmatizace i na straně poptávky. Pokud se totiž například zaměstnavatel dozví, že si jedinec kupoval placený sex, je velmi snadné následně přijít o zaměstnání.

²⁶ *Sexuální turistika v Thajsku – o čem se nemluví*. In: [exotickapriroda.cz](http://www.exotickapriroda.cz) [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <http://www.exotickapriroda.cz/blog/clanky/sexualni-turistika-v-thajsku-o-cem-se-nemluvi>

²⁷ PEŠEK, Karel. *Nejoblíbenější destinace sexuálních turistů*. In: [Idnes.cz](http://www.idnes.cz) [online]. 2013. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/destinace-sexualni-turistiky-kuba-thajsko-ukrajina-filipiny-brazilie.A130410_191232_xman-styl_fro

Lidé si tak přirozeně uvědomují, že kupovat sex by určitě nemělo být standardem.²⁸

Pro dokreslení představy o oblasti prostituce ve světě je užitečné přiblížit konkrétní situaci a řešení této problematiky v zemích nám nejbližších, tedy ve státech, se kterými sousedíme. Země sousedící s Českou republikou se dají pomyslně rozdělit na Německo, Rakousko a dále pak Slovensko spolu s Polskem. A to z důvodu, že je zde legislativní pojetí prostituce téměř obdobné. Německo s Rakouskem zastávají přístup reglementační a prostituce je zde legální. V těchto státech existuje jak zákonný rámec, tak státní dozor nad touto problematikou.

V Rakousku je prostituce upravena v trestním zákoníku. I přes to, že se zde v případě prostituce nejedná o nic nelegálního, existují určité výjimky a omezení. Jedno omezení se týká věku, kdy zákon připouští stíhání klientů těch zákazníků, kteří nedovršili osmnáctého roku života. Dále jsou úřadem vyžadovány lékařské prohlídky. Na straně prostituujících osob vznikla spolu se zákonem určitá míra ochrany i v oblasti financí. Existuje pro ně zákonné právo podat žalobu v případě, kdy klient odmítne za vykonané služby zaplatit. Prostitutky jsou v Rakousku považovány za osoby samostatně výdělečně činné a náleží jim povinnost odvádět daně.²⁹

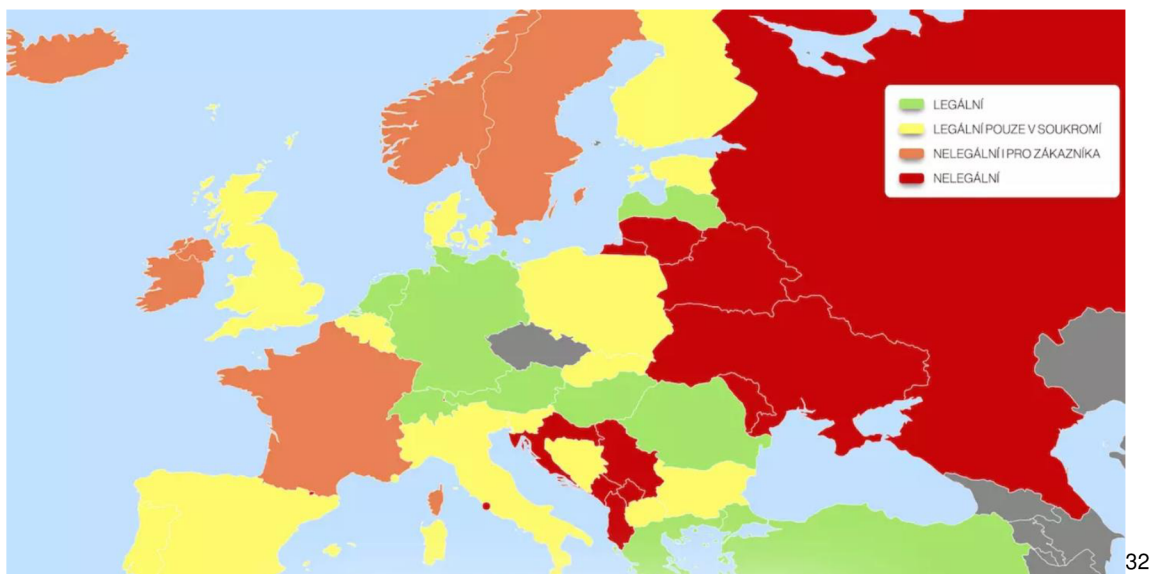
Když opomineme současnou epidemiologickou situaci, v jejímž důsledku a v důsledku karanténních opatření byla prostituce v Německu po určitou dobu zakázána, je v této zemi stejně tak jako v Rakousku prostituce legalizována. Prostituce je v Německu legální od roku 2002, kdy vstoupil v platnost zákon, který pro prostituující představoval určitou formu ochrany, ale zároveň zavedl povinnost za jejich živnost odvádět daně. Z dat zveřejněných deníkem Die Welt však vyplývá, že jeho aplikace v praxi není příliš efektivní. Například v roce 2018 se totiž oficiálně přihlásilo pouhých 76 prostitutek. Reálně je však v zemi dle odhadů více než 200 tisíc prostituujících osob. Podobně dopadla i další snaha o

²⁸ TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Jak se z prostituce stává tabu: Norsko trestá zákazníky, ne prostitutky*. In: idnes.cz [online]. 2016 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/z-prostituce-se-v-norsku-stava-tabu-trestne-je-sex-kupovat-ne-nabizet.A161125_131512_zahranicni_zt

²⁹ *Prostituce v Rakousku*. In: cs.wikiup.wiki [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://cs.wikiup.wiki/wiki/Prostitution_in_Austria#Current_laws

regulaci z roku 2017. Německá vláda zavedla povinnost registrovat se u určených organizací a zároveň docházet na pravidelné zdravotní prohlídky. Původní myšlenka v tomto případě byla, aby se zabránilo nucené prostituci. Po prvním půl roce však bylo registrováno zhruba jen 3,4 % prostituujících v zemi.³⁰

Na rozdíl od Německa a Rakouska se Polsko společně se Slovenskem v minulosti uchýlili ke stejnému přístupu, jaký v současnosti existuje v České republice. Jedná se o přístup aboliční. Prostituce jako taková sice nelegální není, ale jsou postihovány průvodní jevy, mezi něž patří například provozování nevěstinců, pasáctví či kuplířství nebo obchod s lidmi. Pro kompletní představu jsou na následujícím obrázku znázorněny legislativní přístupy ve státech Evropy, kterými jednotlivé země k řešení prostituce přistupují.³¹

³⁰ HEROLDOVÁ, Martina. *Regulace prostituce v Německu nefunguje, k živnosti se přihlásil jen zlomek žen*. In: zpravy.aktualne.cz [online]. 2019 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/regulace-prostituce-v-nemecku-nefunguje-k-zivnosti-se-jich-p/r~f5aade5c35fe11e9b6a9ac1f6b220ee8/>

³¹ HAB. *Evropa je k prostituci otevřená, ilegální je v USA*. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2014 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1036293-evropa-je-k-prostituci-otevrena-ilegalni-je-v-usa>

³² BOHUSLAVOVÁ, Renáta. *Přehledně: Jak evropské státy přistupují k prostituci*. In: novinky.cz [online]. 2020 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prehledne-jak-evropske-staty-pristupuji-k-prostituci-40328284>

2.6. Jak řešit prostituci

Prostituce je problematikou, která jedno jediné jednoznačné řešení nemá, a i přes všelijaké pokusy, se jí za celou dobu lidské civilizace nepodařilo vymýtit. Můžeme mít snahu ji regulovat, ale vzhledem k tomu, že je mnohdy velmi dobře skrývána se jí úplně zbavit nemůžeme.

Zároveň z důvodu, že prostituce, jako sociálně patologický jev, není doposavad právním řádem České republiky řešena, musíme se především zaměřovat na její sekundární jevy, a to jak sociální, zdravotní tak i bezpečnostní. Ve všech případech však mluvíme hlavně o prevenci a s ní spojené omezení nežádoucích následků.

V oblasti prevence je nutné, zaměřit se na úplný počátek, kdy se utvářejí a formují jednotlivé názory a postoje jedince. Nejdůležitější je tedy prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá. Zpočátku se jedná o vlastní rodinu nebo ústavní péči, které později vystřídají školská zařízení. Významná jsou například i massmédiá, ale jejich role je o poznání nižší. Období, a také především prostředí růstu a vývoje dítěte, je tedy nejzásadnější pro potenciální možnost, kdy se jedinec, ať už v mladistvém či dospělém věku, stane součástí sex byznysu. Zároveň to však může být i samotné malé dítě, které se stane prostituujícím jedincem. Autorka Vaníčková popisuje 7 rad, které jsou prevencí sexuálního zneužívání dětí. Jsou jimi:

- Komunikace s dítětem jako součást každodenní rutiny,
- osobní seznámení se s kamarády a přáteli dítěte včetně kontaktních dat,
- stálý kontakt s učiteli zaměřený na chování dítěte a případné změny,
- přiměřená očekávání od dítěte vzhledem k jeho věku a jeho specifickým potřebám,
- mít pro dítě vždy čas a naučit se mu naslouchat, dát mu pozici důležitosti v našem životě,
- naučit dítě si říct o pomoc a podporu,

- při podezření, že dítě udržuje „rizikové“ kontakty, nenechat bez povšimnutí jména, adresy, popis vzhledu, společných činností, místa schůzek atd.³³

Pro celkovou prevenci v oblasti již fungující prostituce je zásadní vyhledávání rizikových skupin jedinců a zaměření se na rizikové faktory, doprovázející prostituci. Dále je důležitá práce v terénu, společně s odbornými pracovníky, jako jsou lékaři, policisti, psychologové a další.

Mezi nejvýraznější orgány v otázce prevence prostituce můžeme určitě zařadit ministerstvo vnitra a Policii ČR. Dále zde mají zcela stěžejní roli nevládní a charitativní organizace, jako je Rozkoš bez rizika nebo La Strada.

³³ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007, s. 97. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.

3. Obchodování s lidmi jako příčina prostituujících osob

Obchodování s lidmi je bráno jako jedna z nejzávažnějších forem trestné činnosti, která je rozšířená po celém světě. Ohrožuje lidská práva a základní hodnoty lidské společnosti tím, že upírá lidským bytostem svobodu, důstojnost a útočí na jejich integritu. Obchodování s lidmi je moderní formou dříve celosvětově rozšířeného obchodu s otroky, kdy je s lidskými bytostmi nakládáno jako se zbožím.³⁴

Obchodování s lidmi je tedy velmi závažný problém, který si zaslouží mnohem více pozornosti. Navzdory tomu, že se Česká republika nachází ve středu Evropy, je tranzitní zemí a každoročně se stává cílovou destinací, ale i zdrojem obchodovaných osob (je tedy exportní i importní zemí), je stále obrovské číslo lidí, kteří o tomto problému nic nevědí. Pro nízké povědomí o této problematice se může například stávat, že lidi žijící v blízkosti osoby, která je obchodována nenapadne, že je něco v nepořádku a že by se mohlo jednat právě o obchodování s lidmi. Největším problémem na straně veřejnosti se tedy zdá být špatná informovanost. Také fakt, že je obchodování s lidmi výrazně skryto, tomu nepomáhá. Je totiž logické, že když problém nevidíme, myslíme si, že neexistuje. Nevidíme ve zprávách umírat lidi v důsledku obchodování s lidmi, jako například během bojů na Blízkém východě. Důsledky však nejsou o nic méně závažné. Například poté, co oběti přestanou vydělávat peníze, onemocní nebo zestárnou, jsou okamžitě propuštěny. Následně se jen stěží dokážou začlenit do běžného života a jejich osudy často končí katastroficky.

Obchodování s lidmi se vyznačuje třemi charakteristickými znaky. Jsou jimi transport, donucení a vykořisťování. Jako transport rozumíme jakékoliv přemístění osoby z její obvyklé sociální struktury. Může se jednat o transport v rámci jednoho státu, ale i o mezistátní pohyb oběti. Mezistátní transport je hojně využíván hlavně pro velké znevýhodnění oběti. Oběť se totiž dostane do neznámého prostředí, ve kterém je mnohdy velmi silná jazyková bariéra.

³⁴ *Obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>

Obchodníci tak mají nad oběťmi daleko větší kontrolu a zároveň je z těchto důvodů usnadněna jejich manipulace.

Dalším ze tří znaků je donucení, které může mít formu přímého násilí či pohrůžky násilím, dále zneužití omylu, závislosti či tísně, ale také může jít o lest. Je tedy velmi častá situace, kdy obchodník nabídne potenciální obchodované osobě práci, ale zamlčí jí určité informace. Nepravdivé informace se nejčastěji týkají druhu práce, výdělku či pracovních podmínek.

Posledním ze znaků je vykořisťování, kterým se rozumí, jak jsem již uvedla ve vymezení základních pojmů, určitý způsob využívání jiné osoby. Myslíme tím například využívání osob k prostituci, nucené práci a podobně.³⁵

Pro takto závažnou problematiku jako je obchod s lidmi je velmi stěžejní právní úprava. Na tento fenomén je možné nahlížet dvojitým způsobem. Spadá sice do oblasti trestního práva, ale zároveň se může jednat o součást ilegální migrace, a tak částečně spadá i do práva migračního a azylového. Z uvedeného důvodu je pro efektivní prevenci a boj proti obchodu s lidmi důležité sjednocení předpisů trestněprávních s těmi, které spadají do migračního a azylového práva, aby mezi nimi nedocházelo k rozporům.

V České republice obchodování s lidmi upravuje především zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nabyt účinnosti 1. ledna 2010. O problematice obchodu s lidmi pojednává konkrétně § 168, ve kterém najdeme vymezení činů, považující se za obchodování s lidmi.³⁶ V oblasti obchodování s lidmi je zároveň významná například „Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR pro období 2020 – 2023“.

Vzhledem ke skutečnosti, že je obchodování s lidmi problémem globálním, je Česká republika dotčena i dokumenty mezinárodního práva. Asi nejvýznamnějším právním dokumentem v oblasti obchodu s lidmi je tzv. Palermský protokol, tedy protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi z roku 2000, který představuje doplňkový

³⁵ VANÍČKOVÁ, Eva. a kol. 2005. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování: [manuál pro lékaře]*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí. s. 7. ISBN 80-239-4793-1.

³⁶ POHL, Michal. Boj proti obchodování s lidmi v dokumentech EU. *Parlamentní institut* [online]. 2010 [cit. 2022-02-19].

dokument k Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Najdeme zde i již dříve zmiňovanou definici obchodování s lidmi. Cílem dokumentu je především prevence obchodu s lidmi a postih pachatelů, dále se zaměřuje i na ochranu obětí a zajištění lidských práv. Zároveň však Protokol přímo garanci práv obchodovaných osob nezaručuje, a tato ochrana je ponechána na rozhodnutí jednotlivých států. Celkově tento dokument splňuje svou původní myšlenku, tedy boj proti obchodování s lidmi, jen v případě, kdy samy jednotlivé státy přijímají dostatečná opatření.³⁷

Dalším významným dokumentem je také Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi. Tato Úmluva vytyčuje hlavní cíle boje proti obchodu s lidmi. Hlavními cíli jsou především prevence, s ohledem na genderovou stránku problému, ochrana lidských práv obětí, efektivní odhalování a vyšetřování, podpora mezinárodní spolupráce a návrh rámcové úpravy ochrany a pomoci obětem a svědkům. Podle tvůrců je předností dokumentu fakt, že Úmluva vychází z lidskoprávních principů a zaměřuje se především na ochranu a prosazování práv obchodovaných osob.³⁸

³⁷ BABICKÁ, Karolína. *Obchodování s lidmi z pohledu mezinárodního práva a jeho implementace do českého právního řádu*. In: migraceonline.cz [online]. 2008. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/obchodovani-s-lidmi-z-pohledu-mezinarodniho-prava-a-jeho-implementace-do-ceskeho-pravniho-radu>

³⁸ *Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/umluva-rady-evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lidmi.aspx>

3.1. Prevence obchodu s lidmi a jak se člověk stává obětí sexuálního vykořisťování

Aby byla prevence jako taková efektivní, je důležité se nejprve zabývat samotnými příčinami obchodu s lidmi a tím, jak k tomuto jevu dochází. Primárním faktorem, proč se lidé stávají obětmi obchodování s lidmi je bezesporu zranitelnost. U těch, kdo jsou nejvíce zranitelní, vždy indikujeme určitý problém. Může se jednat o osoby bez rodinného zázemí, vzdělání, mohou to být lidé nezaměstnaní, bez domova, zadlužení, hendikepovaní, ale také osoby, které se již dobrovolně živí prostitucí. Ohrožených skupin lidí je samozřejmě mnohem více. Můžeme hovořit například o dětech, které se mohou jen stěží fyzicky bránit a zároveň pro sebe nejsou schopny vyjednat spravedlivé zacházení. Významnou roli hraje také pohlaví. Je jasné, že ženy mají mnohem větší predispozice k tomu, aby se staly obětmi obchodování s lidmi. Extrémně zranitelní jsou také uprchlíci. Jde o vnitřně vysídlené osoby a žadatele o azyl, kteří se ocitají ve vysoce nestabilní situaci a bez tradičních ochranných mechanismů.

Obecně lze říci, že „*typickými oběťmi obchodu s lidmi jsou osoby pocházející ze sociálně, ekonomicky a kulturně nestabilních regionů a chudých nefunkčních rodin.*“ V takových případech jsou osoby mnohem náchylnější z důvodu, že mnohdy hledají možnost vyššího příjmu. V mnoha případech se však také jedná o osoby unesené proti své vůli.³⁹

Co se týče obecného pojetí faktorů, které zapříčiňují nebo přispívají k obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování je využíván tzv. „push – pull model“. Push faktory jsou příčiny obchodu s lidmi z hlediska oběti, které takzvaně tlačí jedince pryč ze země. V zemích odkud oběti pocházejí je to tedy především: vysoká míra nezaměstnanosti, chudoba, politická nestabilita, nedostatek přístupu ke vzdělání a informacím, sociální nerovnost, hospodářská nestabilita, tlak okolí, právní ngramotnost či porušování lidských práv. Na straně druhé stojí cílové země. Důvody obchodu v těchto zemích nazýváme jako

³⁹ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 7. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

pull faktory. Zde je asi nejzásadnější poptávka po levném komerčním sexu. Dále se do těchto faktorů řadí i mýtus o snových možnostech v cílových zemích.⁴⁰

Abychom se mohli zaměřit na prevenci je zcela nezbytná důkladná znalost celkové problematiky obchodování s lidmi a s ní souvisejícími faktory. Nejzásadnější je však pojmout oblast prevence komplexně a zaměřovat se na všechny sociální skupiny, které s touto problematikou souvisejí. Tedy jak na obchodníky a vykořisťované, tak zároveň i na ty, kteří si obchodované jedince „kupují“.

Účelem úspěšných preventivních opatření je samozřejmě snížení rizika trestné činnosti a negativních dopadů, které s tímto rizikem souvisejí. Určitou formou prevence je bezesporu kriminalizace činů a potírání jevů, souvisejících s obchodováním s lidmi. Dobře nastavený trestně právní systém v zemi působí preventivně sám o sobě. Další neméně významná část prevence je garantovaná ochrana oběti. Mělo by se tak předcházet strachu ze strany jak obětí a jejich rodin, tak všech občanů, aby se zvýšila šance oznamování činů souvisejících s obchodováním a aby se následně oběti a dotčené osoby nebály vypovídat. Garance ochrany by mohla částečně odrazovat pachatele, protože se pomocí tohoto mechanismu výrazně zvyšuje riziko jejich odhalení. V rámci ochrany obětí působí policejní složky, ministerstva, ale značnou roli zde zároveň hrají i neziskové organizace.

Nejobecnější prevencí je zvyšování povědomí široké veřejnosti. V dnešní době plné technologií by měla být prevence jednodušší než kdy dříve. Existuje nespočet možností, jak společenské povědomí o tomto fenoménu zvyšovat. Významný vliv by mělo vysílání televizních a rozhlasových spotů nebo uvádění filmů a dokumentů s touto tematikou. V dnešním světě sociálních sítí by bylo dobré nabádat různé celebrity, mající velký společenský dosah, aby o této problematice informovali. Zásadní úlohu v oblasti osvěty zastávají hlavně

⁴⁰ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 21. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.

neziskové organizace, zabývající se touto problematikou.⁴¹ Zvyšování povědomí široké veřejnosti o problematice obchodu s lidmi, ač se to tak na první pohled nemusí zdát, je velmi zásadní. Obchodování s lidmi sice nejde zastavit úplně, ale je možné postupně snižovat počty obětí. Toho lze docílit právě cílením i na stranu poptávky. Pokud by totiž nebyli ti, kteří si obchodované kupují, neexistoval by ani obchod s lidmi. A tak je důležité informovat i o tom, jaké osudy častokrát stojí za životy prostituujících osob, které svou práci mnohdy nemusejí vykonávat jen z vlastní iniciativy. Vědomí skutečnosti by mohlo následně v některých případech odrazovat od využívání služeb prostituujících osob, z nichž se určitá část skládá právě z oněch obchodovaných jedinců.

Prevence by se samozřejmě měla zaměřovat i na úplný počátek problému. V našem případě se jedná o již zmiňovanou zranitelnost. Faktory, v důsledku kterých, se jedinci stávají těmi nejzranitelnějšími, by měly být v oblasti prevence klíčové a na ně by měla samotná prevence cílit. Důležitou součástí prevence je tedy zaměření se na odstraňování diskriminace a sociálního vyloučení, zároveň posilování kvality života nejchudších sociálních skupin. V případě těchto nejvíce zranitelných skupin je stejně tak, jako u široké veřejnosti velmi důležitá osvěta. Znalost problematiky obchodování s lidmi může častokrát předejít situaci, kdy se jedinec stává obchodovaným. Osvětové programy a různé besedy mají své místo například v rámci ústavní péče. Mladiství, kteří opouštějí instituce ústavní péče mnohdy nemají reálný pohled na svět, a tak jsou velmi náchylnými k tomu, stát se mimo jiné oběťmi obchodu s lidmi. Může se jednat o naivní a snadno manipulovatelné jedince, kteří pod vidinou slibné budoucnosti přistoupí téměř na všechno.

⁴¹ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 8. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

3.2. Mechanismus obchodu s lidmi

Úplným počátkem, kterým začíná samotný cyklus obchodu s lidmi, je již zmiňovaná zranitelnost, která zvyšuje pravděpodobnost, aby byly konkrétní osoby obchodovány. Dalším okamžikem, bez kterého by mechanismus obchodování nebyl kompletní, je nábor nových obětí obchodování s lidmi. Nábor je také důležitý z pohledu oblasti prevence, která byla zmiňovaná již v předchozí kapitole. K tomu, aby měla samotná preventivní činnost úspěchy, je důležitá i znalost procesu, jak probíhá nábor obětí obchodování. Stále mluvíme o obětech komerčního sexuální zneužívání, kdy k jejich náboru existuje celá řada různých strategií. Tyto strategie či způsoby se mohou lišit s ohledem na lokalitu, socioekonomické historie regionu či například složení obyvatel.

Obecně jsou rozeznávány čtyři způsoby najímání obětí pro potřeby vykořisťování. Velmi časté jsou nabídky vzdělání nebo zaměstnání. Může se jednat o práci v zahraničí pod záminkou například práce v gastronomii, pomoci v domácnosti, práce hostesky, tanečnice či slibné kariéry v oblasti modelingu. Obchodníci tak kupříkladu pod záštitou cestovní agentury zprostředkovávají zaměstnání v zahraničí a mnohdy budoucím obětem zajišťují i všechny potřebné doklady pro cestu. Další běžnou situací je příslib mnohem vyššího výdělku za odvedení stejné práce v cizích zemích. Tato strategie je zaměřena na ženy, které v zemi svého původu již vykonávají prostituci. Tyto osoby vědí, že v cizí zemi budou vykonávat sexuální služby, ovšem podmínky výkonu jim nejsou známy. Protikladem tohoto je strategie, při které jsou ženy uneseny či násilně odvedeny. Ženy sice již mohou pracovat v sexuálním průmyslu, ale problém nastává ve chvíli, kdy dobrovolně nechtějí opustit svou vlastní zemi. Proto bývají uneseny často společně s několika dalšími oběťmi. Podplácení úředníků pro získání falešných pasů není nic neobvyklého. Poslední skupinou je strategie, ve které si obchodníci oběti sami aktivně vyhledávají. Jedná se o situaci, kdy obchodníci vyhledávají velmi chudé rodiny, kterým naslibují, že bude jejich dcera žít mnohem lepší život v bohaté zemi. Dívku si tak následně obchodníci od rodiny koupí.

Celkově jsou známy dva způsoby najímání obětí. První způsob je neformální, kdy je oběť kontaktována prostřednictvím přátel, známých nebo dokonce rodiny. Ti jsou zprostředkovatelé mezi obětí a náboráři. Druhým způsobem je způsob formální. Zde je kontakt zprostředkováván například přes agenturu, kde se dívky „upíší“ prostřednictvím smlouvy, či skrze inzeráty.⁴²

Asi nejvýstižnějším slovem pro obchodování s lidmi v dnešní době je „lež“. Prostřednictvím lži jsou ve většině případů oběti zataženi do sféry tohoto byznysu, ze kterého se jen obtížně dostávají ven. Stejně tak jsou pomocí lží i v tomto prostředí udržovány. V porovnání s minulostí, již nejsou obchodníky tak často využívány násilné praktiky nebo například zabavování pasů. Naopak jsou oběti drženy právě pomocí lží a přesvědčování. Pro obchodníky je to výhodnější, z důvodu určité důvěry ze strany oběti. Je pak i mnohem obtížnější prokázat, že je určitá osoba skutečně obchodovaná. Obchodníci následně s obětí manipulují, jak se jim zachce ve svůj prospěch. Není nic neobvyklého, že jsou často obětí podávány drogy a jiné návykové látky.

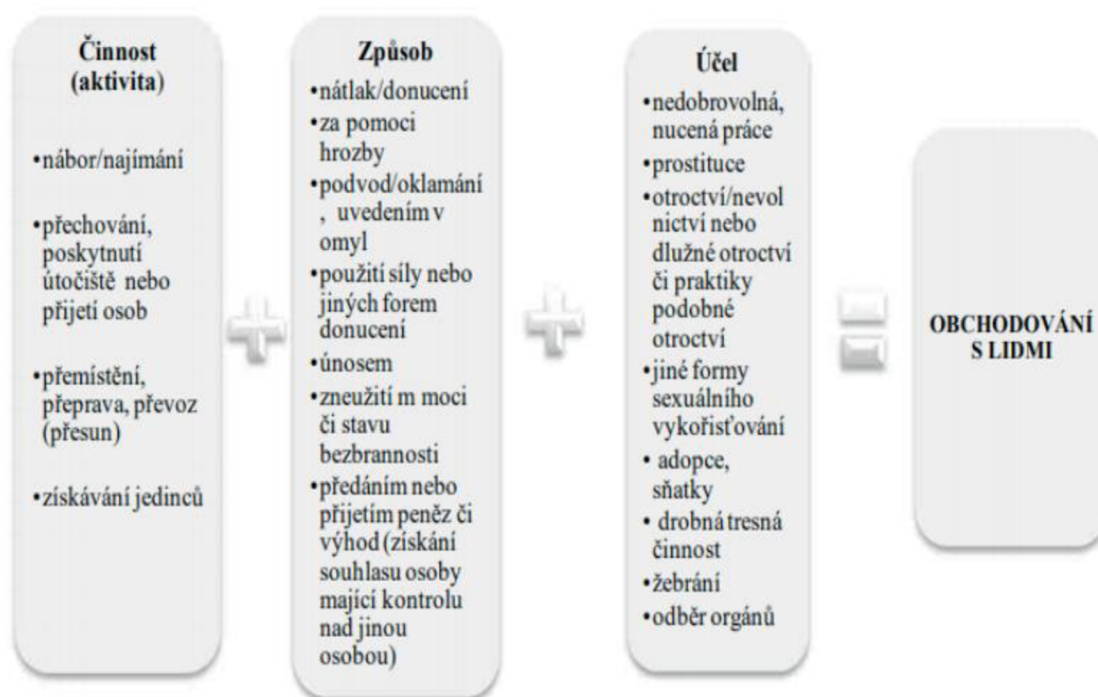
Obchodníci jsou také ve výhodě, kvůli přeshraničnímu obchodování. Oběť většinou nehovoří jazykem dané země a nachází se v neznámém prostředí a ve zcela odlišné kultuře. Tímto se cítí zcela izolovaná a závislá na obchodníkovi, který tak nad ní získává kontrolu. Celkově lze rozdělit země jako zdrojové, tranzitní a cílové. Některé země však samozřejmě současně spadají do více kategorií. Pro obecné pochopení je ale zásadní, že ve zdrojových zemích probíhá rekrutace obětí. Tyto oběti jsou následně přemístěny skrze tranzitní země do zemí cílových, kde se uskutečňuje již samotné vykořisťování. Tranzitní země jsou charakteristické zejména svými slabými hraničními kontrolami. Cílové země jsou pak od zdrojových odlišovány především svou vyšší ekonomickou prosperitou. Obchodování s lidmi samozřejmě znamená nejen přeshraniční obchodování, ale i obchodování v rámci jedné země.⁴³

⁴² BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 22,23. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.

⁴³ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 5. [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

V samotném procesu vykořisťování odevzdávají oběti velkou část či celý vydělaný peněžní obnos obchodníkovi. Zjednodušeně lze říci, že oběti žijí ve strachu bez možnosti se na někoho obrátit či požádat o pomoc. Celý cyklus končí ve chvíli, kdy oběti přestanou přinášet zisk, onemocní či zestárnou. V těchto případech je už dále obchodovaná osoba pro obchodníka nepotřebná a nastává chvíle, kdy se obchodníci obětí zbavují. Může nastat i situace, kdy se oběti podaří uprchnout a zachránit se tak sama. Takových případů však bohužel není mnoho.

Pro lepší představu o procesu obchodování s lidmi poslouží následující schéma, na kterém můžeme vidět možnosti průběhu obchodu s lidmi. Tedy co bylo uskutečněno, jakým způsobem, a za jakým účelem neboli, jaké byly důvody k realizaci.

44

⁴⁴ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 4. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

4. Následky a sociální dopady prostituuujících a obchodovaných osob

Situace, kdy se člověk stane obětí obchodu s lidmi, se musí zákonitě určitým způsobem podepsat na každém. Jedinci se následně jen stěží začleňují zpět do každodenního života či vytváří sociální kontakty. Vzhledem k tomu, že je často obchodovali jejich nejbližší, mají podlomenou důvěru v lidi, strach a stálé psychické problémy, které pro neutichající stresové situace a život ve strachu neustupují. V důsledku toho všeho končí jejich osudy mnohdy katastroficky.

Těžké psychické následky však nejsou jediným problémem, který obchodované osoby poznamená. Oběť obchodování s lidmi vykazuje známky jak špatného psychického stavu, tak i stavu fyzického. V důsledku špatného zacházení a mnohdy nelidských podmínek, ve kterých osoby žily, je postihují nemalé zdravotní problémy. Zdravotní problémy jsou i výsledkem sexuálních služeb, které byly osoby nucené poskytovat. Často byly vystavovány rizikům spojené například s HIV/AIDS a běžně se u nich vyskytují i různé jiné pohlavně přenosné nemoci. Ženy mohou následkem sexuálního vykořisťování trpět bolestmi v mnoha oblastech či neléčitelnými gynekologickými problémy.

Pokud se ještě detailněji zaměříme na psychické následky obchodovaných osob, je u nich velmi frekventovaný výskyt posttraumatických stresových poruch. Dále jsou běžné úzkosti v různých podobách, permanentní strach, deprese, ztráty paměti nebo může situace zajít až do fáze sebevražedných sklouů.

Obecně lze říci, že u „dobrovolně“ prostituuujících jsou zejména psychické následky ve většině případů méně závažné. Ovšem dopady na samotnou osobu, která vystoupila ze sexuálního průmyslu mohou být dosti podobné bez rozdílu, jestli se jedná o osobu obchodovanou či tzv. dobrovolně prostituuující. Především se jedná o dopady v oblasti zdraví. Podobně je tomu tak i u sociálních dopadů. Integrace do zpět do běžného života není bezproblémová ani u jedné kategorie, ale s ohledem na fakt, že tyto dvě skupiny spojuje sexuální průmysl, je integrace o to složitější. V tom hraje zásadní roli skutečnost, že je sex byznys velmi silně

spoután se stigmatizací, kterou jsou oběti následně nuceny procházet. Stigmatizace a negativní reakce ze strany společnosti, přátel či rodiny situaci osoby, která se živila prostitucí nebo byla obchodována, výrazně zhoršují.

Dalším rizikovým faktorem jsou také návykové látky, které jsou obchodované osoby mnohdy nuceny požívat, aby zvládaly pracovat déle, nebyl pro ně problém mít větší počet zákazníků, byly povolnější a zároveň aby lépe snášely bolest.⁴⁵ Z těchto důvodů mohou požívat návykové látky i osoby „dobrovolně“ prostituující, kterým, stejně tak jako u obchodovaných jedinců, mohou například drogy usnadňovat práci sexuálních pracovníků a pracovnic. V obou případech se pak následné začleňování do společnosti prodlužuje, protože jedinci nehledají jen cestu „do společnosti“, ale zároveň musejí řešit i cestu „ze závislosti“ v podobě různých odvykacích procedur.

⁴⁵ CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. s. 7. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf

5. Integrace zpět do běžného života obchodovaných a „dobrovolně“ prostituujících osob

Není nic překvapivého, že je vždy integrace do běžného života velmi obtížná, a to jak v případě osob, které byly obchodovány, tak i v případě tzv. „dobrovolně“ prostituujících jedinců. Mezi těmito dvěma kategoriemi však existuje jeden zásadní rozdíl. Obchodované osoby nemají zprvu tušení, že se stávají oběťmi právě onoho obchodování s lidmi. Neexistuje zde možnost výběru, zda do této sféry vstoupí, či nikoliv. Nevědí, co se skutečně skrývá za slovy lží, nátlaku a manipulace ze strany obchodníků. V případě osob, které do oblasti prostituce vstupují dobrovolně, existuje vždy určitá možnost volby. Osoby se sice mohou dostat do životní situace, která se zdá být neřešitelnou, ale zda jedinec vstoupí na trh sex byznysu, záleží vždy jen na něm samotném. Z mého pohledu by se tato skutečnost měla odrážet i na procesu sociální integrace, která by z obecného hlediska měla být v případě „dobrovolně“ prostituujících snazší.

V případě obchodování s lidmi nekončí tento proces situací, kdy se obchodovanému jedinci podaří uniknout či se jakýmkoliv způsobem vrátí do své rodné země, rodiny nebo jednoduše do prostředí, ve kterém žil, než byl obchodován. V tuto chvíli se jedinec sice vrací do jemu dříve přirozeného prostředí, ale toto prostředí pro něj ve většině případů nepředstavuje místo podpory a bezpečí. Obchodovaný po návratu žije v neustálém strachu z odplaty ze strany obchodníka. Není nic neobvyklého, že je jedinec po svém návratu opětovně kontaktován těmi, kteří ho obchodovali a následně se stává znovu-obchodovaným. Dále mohou být obchodované osoby následně stíhány za prostituci či užití falešných dokladů. Jedinci, kteří si prošli procesem obchodování s lidmi jsou tedy následně nuceni čelit velkému množství problémů a nepříjemných životních situací.

Obchodované osoby spojuje především problém zajištění existence. Mnohdy se nacházejí v dluhových situacích, kdy častokrát dluží peníze i samotným obchodníkům, a tak žijí pod výhružkou všelijakých trestů. Zajištění zaměstnání je však pro mnoho osob, které byly v minulosti oběťmi obchodování s lidmi,

nemyslitelnou záležitostí. A to hlavně pro jejich psychické následky, se kterými se musejí vypořádávat, a nedůvěru v lidi.

Dalším významnou komplikací je i problematika dokladů totožnosti, které byly obětím mnohdy obchodníky zabaveny.⁴⁶ Osoby se tak náhle ocitají bez vlastní identity a v prostředí, které je pro ně opět nové, je obstarávání dokumentů velice obtížnou záležitostí. Zde se však nejedná pouze o zajišťování dokumentů. Pro obchodované osoby jsou následně velmi obtížné běžné každodenní situace. Tento fakt je možné znázornit na dvou příkladech. Pokud byla daná osoba například desítky let obchodovaná, prostředí, na které byla dříve zvyklá se postupným vývojem společnosti přirozeně změnilo. Pro jedince, který má těžké psychické následky, je jakákoliv „práce navíc“ v podobě adaptace na nové prostředí po příchodu z izolace, velmi obtížná. Člověk se tak může cítit velmi dezorientovaný a jeho problémy se tak prohlubují. Další situací je skutečnost, že žila obchodovaná osoba dlouhodobě mimo realitu a pouze plnila rozkazy druhých, kteří s ní zacházeli pouze tak, jak se jim hodilo a na názory oběti se nikdo neptal. V důsledku tohoto si osoby mohou odvyknout se o sebe následně postarat a proces integrace je tak mnohem složitější.

S integrací do běžného života, jak už prostituujících, tak obchodovaných osob, mimo jiné souvisí i opětovný návrat do těchto sfér. V případě tzv. dobrovolně prostituujících může vést k opětovnému návratu do sex byznysu především finanční situace. Osoby jsou již zvyklé na určitou finanční situaci a nejsou schopny se adaptovat na nižší příjem. Stejně tak nemusí být jejich finanční problémy, například dluhy, úplně vyřešeny, a tak pro ně prostituce stále představuje nejjednodušší, a hlavně nejrychlejší cestu, jak si zajistit vyšší finanční obnos. U obchodovaných osob je ovšem návrat způsoben převážně jinými faktory. V případě, kdy se obchodované osobě podaří uniknout z područí obchodníka, může si ji obchodník opětovně najít a osoba je tak znovu násilně obchodována. Dalším příkladem může být i situace, kdy obchodník danou osobu pod různými výhrůzkami vydírá a osoba je tak nepřímou donucena se sama vrátit.

⁴⁶ *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, s. 161, 162. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-044-7.

Pro zabránění znovu obchodování a také pro co nejlepší integraci zpět do běžného života je velmi významná činnost nevládních organizací, těm je však věnována následující kapitola. Kromě těchto organizací jsou v zemích původu zaváděny různé programy návratu a sociální pomoci, podporující u obchodovaných osob opětovné získání kontroly nad vlastním životem, aby byl jedinec znovu schopen samostatného života. Tyto programy zajišťují okamžitou i dlouhodobou pomoc a usnadňují sociální integraci. Dále jsou velmi významné pro snižování nebezpečí, že se osoba stane opakovaně obchodovanou. Existují určité zásady, o které by se programy návratu a sociální pomoci pro obchodované jedince měly opírat. Mezi tyto zásady především patří ochrana soukromí a bezpečí, úcta, se kterou je s danou osobou zacházeno, vyloučení stigmatizace, dobrovolnost využití těchto služeb, rozlišení, zda se jedná o dospělou osobu či dítě a další.⁴⁷

V České republice existuje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi pro osoby starší 18 let, zajišťován Ministerstvem vnitra a Mezinárodní organizací pro migraci Praha. Tento Program má za cíl poskytnutí podpory obětem a zabezpečení lidských práv a důstojnosti. Dalším cílem je motivace obětí, aby se nebály poskytnout svědeckou výpověď, která je velmi zásadním klíčem pro odhalení, stíhání, usvědčení a potrestání pachatelů, podílejících se na obchodu s lidmi. V případě, že oběť, na bázi dobrovolnosti, vstoupí do Programu, má prvních 60 dní na rozmyšlení, zdali bude spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. V průběhu této doby je zároveň oběti poskytována krizová intervence a psychosociální pomoc a oběť je oprávněna využívat služeb, jako je například okamžité vysvobození z kriminálního prostředí, bezpečné azylové ubytování, zdravotní a psychologická péče, hrazení nezbytných osobních výdajů, podpora při hledání zaměstnání, tlumočení nebo legalizace pobytu pro cizince pobývajícího na území ČR nelegálně. Účast v Programu může být kdykoliv na žádost oběti ukončena.⁴⁸

⁴⁷ *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, s. 282, 284, 285, 286. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-044-7.

⁴⁸ *Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/program-podpory-a-ochrany-obeti-obchodovani-s-lidmi.aspx>

6. Organizace

Oblasti prostituce i obchodování s lidmi jsou natolik problematické a spojené s tolika riziky, že je angažovanost jakéhokoliv subjektu velmi důležitá. Jak jsem již zmiňovala, nevládní organizace zde hrají zcela zásadní roli a jejich aktivita v těchto oblastech je bezesporu nepostradatelná. Hovoříme zde o pomoci konkrétním obětem, ale především o prevenci a různých programech, které napomáhají ke zvýšení informovanost v široké veřejnosti.

6.1. Rozkoš bez rizika

Rozkoš bez rizika, z. s. (R - R) je nestátní neziskovou organizací, jejíž právní formou je spolek. Organizace byla založená roku 1992 a její zakladatelkou je paní doktorka Hana Malinová. Tato organizace se zaměřuje na sexuální pracovnice a pracovníky a napomáhá jim s řešením různých problémů spojených s výkonem jejich práce. Zároveň se činnost organizace ubírá i směrem prevence, takže se zaměřuje i na potencionální prostituující osoby. Samotná prevence je i posláním R – R, kterým je především předcházení rizikům spojených s prací v sex byznysu. Další výsadou organizace je i zlepšování postavení sexuálních pracovnic a pracovníků. V současné době působí Rozkoš bez rizika ve všech krajích České republiky s výjimkou Plzeňského kraje.

Organizace Rozkoš bez rizika má své jasně dané cíle, které se postupně snaží naplňovat. Patří mezi ně například situace, kdy se zaměřuje na rizika, postihující zvláště ohrožené skupiny lidí. Mezi tyto ohrožené skupiny lidí patří především osoby poskytující placené sexuální služby a celkově osoby nacházející se v prostoru sex byznysu. Další cíl působí přímo na psychickou stránku prostituujících osob, kdy je zapotřebí jejich zplnomocnění a posilování jejich odolnosti, aby byly schopny vytvářet si své vlastní limity a hranice při výkonu této práce. Mezi další neméně významné cíle patří také prosazení práv sexuálních pracovnic a pracovníků a podpořit k nim respekt na straně veřejnosti. Zároveň si

dává organizace za cíl předcházet stigmatizaci, kterou je tato práce po celou dobu naší historie opředena.

V rámci organizace existuje i odborné sociální poradenství pro pomoc lidem pracujícím v sex byznysu. Dále zde také osoby z tohoto prostředí najdou právní pomoc, například v situaci, kdy je někdo vydírán či jinak působí nátlak. Své zastoupení zde má i zdravotní péče, v níž je kupříkladu zahrnuto testování na zjištění, zda není sexuální pracovník nakažen některou ze sexuálně přenosných chorob. V této sféře má samozřejmě své významné místo i prevence.

Lidé, pracující v organizaci Rozkoš bez rizika se při své práci řídí takzvaným etickým kodexem, který zahrnuje určité principy, které musí pracovník R – R dodržovat. Do těchto principů spadá například princip respektu a nehodnocení, princip bezplatnosti, anonymity a nízkoprahovosti, důvěryhodnosti sdělení, dobrovolnosti a samostatnosti, princip individuálního přístupu a další.⁴⁹

6.2. La Strada

La Strada Česká republika, o. p. s. byla založena v roce 1995 jako projekt proFem a od roku 1998 se stala samostatným právním subjektem. Od roku 2004 můžeme mluvit o určité formě mezinárodní spolupráce, a to z důvodu, že se organizace stala spoluzakladatelem mezinárodního sdružení La Strada International, které má aktuálně 28 členských organizací ve 23 evropských zemích.

Podstatou La Strady je přispívání k odstranění vykořisťování a obchodu s lidmi a zároveň poskytování podpory a ochrany vykořisťovaným, obchodovaným a těmito jevy ohroženým lidem. La Strada nabízí těmto osobám možnosti, jak se vypořádat s nepříznivou životní situací, a jak mohou ochránit sebe a své blízké.

Pro pomoc obětem je zcela zásadní sociální práce, v rámci které je dané osobě zajištěna krizová pomoc, která může být i telefonická, nebo odborné sociální poradenství. Organizace disponuje i azylovými domy, které jsou významné pro

⁴⁹ O nás. In: rozkosbezrizika.cz [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/>

poskytnutí účinné pomoci. Obchodovaní lidé zde mohou být na přechodnou dobu ubytováni.

Důležitou součástí aktivity La Strady jsou i práce v terénu, které napomáhají vyhledávat obchodované a vykořisťované osoby. Dále La Strada poskytuje svým klientkám a klientům právní služby. Právní služby jsou nejčastěji využívány za účelem odškodnění či řešení vzniklých dluhů v důsledku obchodování s lidmi.⁵⁰

6.3. A21

A21 je globální nezisková organizace, která vznikla v roce 2008 v Austrálii a jejíž zakladatelkou je Christine Caine. Tato nevládní organizace působí v různých zemích napříč celým světem. A21 konkrétně působí v Austrálii, Řecku, Kambodže, Švédsku, Jihoafrické republice, Bulharsku, Norsku, Španělsku, Mexiku, Thajsku, Ukrajině, Spojeném království a ve Spojených státech.

Organizace chápe obchodování s lidmi jako cyklus zranitelnosti, vykořisťování a opětovné viktimizace, který se neustále opakuje, a to především z důvodu, že je jedinec v důsledku vykořisťování opět velmi zranitelný. Pro svou zranitelnost je tak zároveň velmi náchylný k tomu, aby se stal znovu-obchodovaným. Cílem organizace je narušování tohoto cyklu.

A21 sází především na svůj dosah, kdy informuje a učí veřejnost o problematice obchodu s lidmi. Dále poskytuje materiály v oblasti prevence a celkově zvyšuje povědomí ohledně této problematiky prostřednictvím různých programů. Prezentují se prezentace, aby lidé věděli, o jak závažnou situaci se jedná a zároveň, aby mohli být součástí jejího řešení. Existuje také program primární prevence, který je založený na hře a určený dětem, aby byly schopny prosadit svůj názor a chránily sebe i ostatní před scénáři obchodování. Organizace se také zaměřuje na velmi významnou záchrannou strategii, při které se spolupracuje s vládou a místními úřady, aby se zajistila svoboda obětí. Zároveň

⁵⁰ *Hledám informace*. In: strada.cz [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/hledam-informace/>

je obětem poskytována i právní pomoc. Tato strategie se zaměřuje i na druhou stranu, tedy na obchodníky, které se snaží přivést před soud.

Poslední skupinu tvoří týmy, které se zaměřují na obnovu a navrácení jedince do běžného života. Organizace obětem poskytuje bezpečné ubytování, zdravotní péči a celkovou podporu v různých oblastech, aby se předešlo re-viktimizaci.⁵¹

⁵¹ Web A21 [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.a21.org/>

7. Rozhovor

Pro dokreslení představy o problematice obchodování s lidmi je určitě užitečné na závěr do této bakalářské práce zahrnout rozhovor s odborníkem přes obchod s lidmi. Respondent pracuje na Odboru mezinárodní spolupráce a metodiky, který je v rámci Národní centrály proti organizovanému zločinu. Problematice obchodování s lidmi se věnuje od roku 2000 a od této doby se zároveň při své práci setkává i s oběťmi obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Jedná se o řízený strukturovaný rozhovor, který se skládá ze 13 ti otázek a jeho cílem je zobrazit pohled člověka, který se v rámci svého zaměstnání setkává s danou problematikou v běžné praxi.

Otázky byly vytvořeny na základě východisek, která jsou součástí deskriptivní části bakalářské práce.

1. Zvyšuje se ohledně této problematiky informovanost ve společnosti?

Informovanost české společnosti o problematice prostituce i problematice obchodování s lidmi je v podstatě nulová. Abolichní přístup k problematice prostituce přispívá k tomu, že Česká republika úspěšně předstírá, že prostituce na našem území vlastně neexistuje. Kromě výročních zpráv nevládních organizací a několika článků o činnosti policie se o tomto problému vůbec nehovoří. Nekonečné diskuse o přijetí reglementačního přístupu k prostituci trvají více jak dvě desetiletí a zatím nespějí k žádnému závěru. U situace v obchodování s lidmi je situace stejná, navíc prostituce a obchodování s lidmi jsou dva zcela rozdílné fenomény.

2. Jak je to s poklesem/nárůstem obchodovaných osob v průběhu několika posledních let?

Latence trestné činnosti obchodování s lidmi stejně jako latence na prostituční scéně je obrovská. Roční odhady obětí obchodování s lidmi v celosvětovém

měřítku hovoří o 2 – 4 milionech osob, současně se však hovoří o 12 milionech lidí, kteří jsou obětmi nucené práce. Přesná čísla nebudou pravděpodobně nikdy k dispozici, osobně se domnívám a současně obávám, že vzhledem k postupu globalizace, neustálému zvyšování ekonomických rozdílů mezi zdrojovými a cílovými zeměmi, vlivům „nabídky a poptávky“ a mnoha dalším faktorům bude počet obchodovaných osob spíše stoupat.

3. Má obchod s lidmi do budoucna pozitivní klesající tendence? Případně jak moc?

Moje odpověď je již vlastně obsažena v otázce č. 2 – pozitivní klesající tendence asi bohužel v dohledné době zaznamenána nebude.

4. Jaké jsou konkrétní země s nejvyšším počtem obchodovaných osob?

Označení konkrétních zemí je vzhledem k tomu, co je popsáno v otázce č. 2, velmi obtížné. Ve zcela obecné rovině platí, že zdrojové země jsou země s nižší životní úrovní, cílové země s vyšší životní úrovní. Ve vztahu k ČR je možno říci, že jsme cílovou zemí pro Balkán a Asii (Rumunsko, Bulharsko, Čína, Mongolsko) a zdrojovou zemí např. pro Velkou Británii.

5. Můžete potvrdit, že hraje v obchodování s lidmi hlavní roli zranitelnost?

Zranitelnost bezpochyby hraje důležitou roli v problematice obchodování s lidmi. Myslím, že je dobře i rozlišit různé druhy zranitelnosti – např. zranitelnost ekonomickou, kdy obchodované osoby jsou v tak tíživé ekonomické situaci, že uvěří příslibům obchodníků s lidmi, zranitelnost citovou, kdy obchodníci v případě odmítnutí ze strany obětí vyhrožují újmou jejich blízkým, využívají toho, že oběti jsou v cizí zemi, neznají jazyk, úřední postupy apod.

6. Jaké jsou psychické následky a sociální dopady obchodovaných?

Jednoznačná odpověď asi neexistuje, v podstatě u každé oběti se jedná o značně individuální záležitost. Obecně lze stanovit, myslím, pouze dva faktory, které mohou ovlivňovat psychické dopady – doba, po kterou byla oběť

obchodována a způsoby spolu s intenzitou donucování, kterým byla vystavena. Tedy psychické následky jsou tím závažnější, čím delší byla doba, po kterou byla oběť obchodována a čím razantnější byly nástroje donucování. Domnívám se, že u některých obětí jsou psychické následky celoživotní. Rovněž míra sociálních dopadů je neměřitelná. Sociálních faktorů, které s obchodováním s lidmi souvisejí, je celá řada. Obchodované oběti jsou v první řadě vytrženy ze svého původního prostředí a dopraveny do cílové země, kde obchodníci nijak nedbají na jejich adaptaci do nového sociálního prostředí, oběti často získávají v průběhu obchodování drogovou či jinou závislost, ztrácejí schopnosti interpersonální komunikace, schopnosti absolvovat, byť nejjednodušší úřední styk a další.

7. Co považujete za nejdůležitější aspekty integrace zpět do běžného života a jak se může lišit její délka?

Co se týče délky integrace oběti do běžného života, myslím, že i zde platí, co jsem zmínil v předchozí otázce – roli hraje doba, po kterou byla oběť obchodována a způsoby a intenzita donucování, kterým byla vystavena. Za nejdůležitější aspekt integrace osobně považuji dostatek mechanismů, které jsou v dané zemi obětem obchodování s lidmi k dispozici – dostupnost profesionální pomoci státních i nevládních orgánů a organizací, s tím související odpovídající finanční podpora těchto činností, odpovídající legislativa.

8. Je něco, co byste změnil v oblasti legislativy této problematiky? Případně co? Přejde Vám současná právní úprava dostatečná?

Mně osobně připadá současná právní úprava dostatečná. Zcela jinou otázkou je potom její využívání v praxi, kde si myslím, že jsou značné rezervy v soudní praxi i v činnosti dalších státních orgánů. Vhodné by bylo i změnit celkový náhled na problematiku obchodování s lidmi v linii politické, neboť v ČR opravdu víceméně úspěšně předstíráme, že obchodování s lidmi neexistuje. A pokud se týče Vašeho druhého tématu bakalářské práce, tedy prostituce, zde bych současný aboliční přístup zaměnil za přístup reglementační a prostituce by měla

být považována za běžnou živnost se všemi s tím souvisejícími právy a povinnostmi.

9. Nevládní organizace a jejich důležitost, jak by vypadala praxe bez těchto organizací?

Vzhledem k tomu, že stát zcela rezignoval na poskytování sociálních služeb pro oběti obchodování s lidmi, praxe bez činnosti nevládních organizací je nepředstavitelná.

10. Je pravda, že v ČR převažují spíše obchodování jedinci ze zahraničí?

Nevím, zda otázce rozumím zcela správně, ale jak jsme o tom i osobně hovořili, ČR je v současnosti zemí cílovou, tranzitní i zdrojovou.

11. V jakém věkovém rozmezí jsou osoby nejčastěji obchodovány?

Zde hodně záleží na tom, jak široce pojmáte termín obchodování s lidmi. V případě pracovního vykořisťování nebo problematiky „dětských vojáků“ v afrických zemích jsou obchodovány nezletilé děti, u pracovního vykořisťování se jedná o oběti v produktivním věku, u sexuálního vykořisťování o ženy spíše mladšího věku.

12. Jaké jsou nejčastější charakterové rysy společné obchodníkům s lidmi?

Předně si nemyslím, že by se u obchodníků s lidmi dalo hovořit o nějakých charakterových rysech. Co mají obchodníci s lidmi společné, je absolutní neúcta k základním lidským právům a svobodám a lidské důstojnosti.

13. Co by podle Vás bylo klíčem k účinné prevenci?

V oblasti obchodování s lidmi by jedinou skutečně účinnou generální prevencí bylo odstranění propastných ekonomických rozdílů mezi zeměmi zdrojovými a zeměmi cílovými.

Závěr

Závěrem této bakalářské práce bych chtěla opakovaně připomenout závažnost problematiky, respektive problematik, na které je práce zaměřena. Jak prostituce, tak obchodování s lidmi jsou jevy pro společnost velmi rizikové. Cílem práce bylo zobrazit, že prostituce nemusí být jen ve formě nabízení sexuálních služeb v ulicích, což běžný člověk vídá nejčastěji. Prostituce se v dnešní době například mnohem více přesouvá do prostředí internetu. Zároveň může jít ruku v ruce s trestnými činy, jako je například obchodování s lidmi.

Pro obchodování s lidmi spatřuji největší rizikovost v oblasti informovanosti. Tuto skutečnost potvrdil i odborník na problematiku obchodování s lidmi z Národní centrály proti organizovanému zločinu, s nímž jsem vedla řízený strukturovaný rozhovor pro podrobnější dokreslení tohoto fenoménu. Respondent také bohužel potvrdil, že obchodování s lidmi jako takové, nemá do budoucna klesající tendence, ale přesné statistiky nejsou známy s ohledem na vysokou míru latence této problematiky. I z mého pohledu není možné obchodování s lidmi stejně tak jako prostituci vymýtit, protože dokud budou ti, kteří jsou ochotni za sexuální služby platit, nebudou tyto oblasti na ústupu.

Dospěli jsme také k obrovskému významu zranitelnosti, na kterou by bezesporu měla cílit i prevence. Zároveň je i z výpovědi respondenta patrné, že v obou oblastech je klíčový individuální faktor, takže co se týče kupříkladu integrace zpět do běžného života či sociálních a psychických dopadů, závisí vše na konkrétním případě, kde hraje roli mnoho činitelů, kteří se případ od případu liší.

Zároveň bych ráda vyzdvihla v oblasti obchodování s lidmi zcela zásadní úlohu nevládních organizací, bez kterých, jak potvrzuje i respondent, by byla praxe nepředstavitelná.

Tak jako v každém společenském tématu se mohou názory na dané záležitosti lišit, určitě tomu není jinak ani v různých sférách prostituce a obchodu s lidmi. I přes to všechno si však troufám říct, že se celá civilizovaná společnost shodne,

že se v případě obchodování s lidmi jedná o extrémní neúctu k základním lidským právům a svobodám a o absolutní zásah do lidské důstojnosti.

Závěrem lze říci, že cíle této bakalářské práce byly naplněny v souladu s jejím zadáním.

Seznam použité literatury

Literatura

1. CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd, 1994. ISBN 80-7178-739-6
2. BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.
3. VANÍČKOVÁ, Eva. a kol. 2005. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování: [manuál pro lékaře]*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí. ISBN 80-239-4793-1.
4. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.
5. URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.
6. VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2218-4.
7. HULINSKÝ, Petr. *Historie řešení otázky prostituce se specifikací na hlavní město Prahu*. Praha: Police history, 2009. ISBN 978-80-86477-51-0.
8. *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-044-7.

Elektronické zdroje

1. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 518/94., [cit.2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/5104/0/2/rozhodnuti-rt-c-4-to-518-94-kuplirstvi-a-co-je-prostituce>
2. *Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi doplňující Úmluvu o mezinárodním organizovaném zločinu*, článek 3., písm. a). In: zakonyprolidi.cz [online]. [cit.2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2015-18>

3. PETRUSEK, Miroslav. *Vykořisťování*. In: encyklopedie.soc.cas.cz [online]. [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vyko%C5%99is%C5%A5ov%C3%A1n%C3%AD>
4. ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ. *Ze sexybyznysu na trh práce?: přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*. [Brno]: Rozkoš bez rizika, 2013. [online]. ISBN isbn978-80-260-4963-0. [cit. 2021-10-19]. Dostupné z: <https://www.poradna-rr.cz/files/files/Publikace-R-R-Ze-sexbyznysu-na-trh-prace.pdf>
5. HORÁČKOVÁ, Leona. *Problematika prostituce z pohledu sociální práce* [online]. Hradec Králové, 2018 [cit. 2021-10-25]. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce: JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kk4g10/27075516>
6. BERANOVÁ, Lenka. *Sociopsychologické faktory ovlivňující prostituční chování, její zátěž, problémy a východiska* [online]. Brno, 2011 [cit. 2021-10-25]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PhDr. Antonín Olejníček. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16826/beranov%C3%A1_2011_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y
7. STÁRKOVÁ, Katka. *Prostituce a její řešení*. In: zena-in.cz [online]. 2006 [cit. 2021-12-26]. Dostupné z: <https://zena-in.cz/clanek/prostituce-a-jeji-reseni>
8. *Prostituce – Prostituční scéna*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/docDetail.aspx?docid=10108&docType=ART>
9. *Prostituce a obecně závazné vyhlášky obcí*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-a-obecne-zavazne-vyhlasky-obci.aspx>
10. *Homosexuální prostituce*. In: 004.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <http://www.004.cz/homosexualni-prostituce>
11. *Sexuální turistika v Thajsku – o čem se nemluví*. In: exotickapriroda.cz [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <http://www.exotickapriroda.cz/blog/clanky/sexualni-turistika-v-thajsku-o-cem-se-nemluvi>
12. PEŠEK, Karel. *Nejoblíbenější destinace sexuálních turistů*. In: Idnes.cz [online]. 2013. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/destinace-sexualni-turistiky-kuba-thajsko-ukrajina-filipiny-brazilie.A130410_191232_xman-styl_fro

13. TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Jak se z prostituce stává tabu: Norsko trestá zákazníky, ne prostitutky*. In: idnes.cz [online]. 2016 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/z-prostituce-se-v-norsku-stava-tabu-trestne-je-sex-kupovat-ne-nabizet.A161125_131512_zahranicni_zt
14. Prostituce v Rakousku. In: cs.wikiup.wiki [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://cs.wikiup.wiki/wiki/Prostitution_in_Austria#Current_laws
15. HEROLDOVÁ, Martina. *Regulace prostituce v Německu nefunguje, k živnosti se přihlásil jen zlomek žen*. In: zpravy.aktualne.cz [online]. 2019 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/regulace-prostituce-v-nemecku- nefunguje-k-zivnosti-se-jich-p/r~f5aade5c35fe11e9b6a9ac1f6b220ee8/>
16. HAB. *Evropa je k prostituci otevřená, ilegální je v USA*. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2014 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1036293-evropa-je-k-prostituci-otevrena-ilegalni-je- v-usa>
17. BOHUSLAVOVÁ, Renáta. Přehledně: Jak evropské státy přistupují k prostituci. In: novinky.cz [online]. 2020 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prehledne-jak-evropske-staty-pristupuji-k- prostituci-40328284>
18. *Obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>
19. BABICKÁ, Karolína. *Obchodování s lidmi z pohledu mezinárodního práva a jeho implementace do českého právního řádu*. In: migraceonline.cz [online]. 2008. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/obchodovani-s- lidmi-z-pohledu-mezinarodniho-prava-a-jeho-implementace-do-ceskeho-pravniho- radu>
20. *Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/umluva-rady- evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lidmi.aspx>
21. CHVÁTALOVÁ, Nikola. *Obchod s lidmi*. In: studentsummit.cz [online]. Praha, 2018. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp- content/uploads/2018/11/bgr_unodc_obchod_lidi_chvatalova.pdf
22. *Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi*. In: mvcr.cz [online]. Aktual. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/program-podpory-a- ochrany-obeti-obchodovani-s-lidmi.aspx>
23. *O nás*. In: rozkosbezrizika.cz [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/>

24. *Hledám informace*. In: strada.cz [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/hledam-informace/>
25. *Web A21* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.a21.org/>